

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jonna Heinonen

Työvoimapalvelujen vaikuttavuus pitkäaikaistyöttömyyden päättymiseen

Määrällinen tutkimus Etelä-Pohjanmaan TE-toimistossa

Opinnäytetyö

Kevät 2023

Sosiaali- ja terveysala (ylempi AMK), Kehittäminen ja johtaminen

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosiaali- ja terveysala (ylempi AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: Kehittäminen ja johtaminen

Tekijä: Jonna Heinonen

Työn nimi alaotsikoinen: Työvoimapalvelujen vaikuttavuus pitkäaikaistyöttömyyden päättymiseen – Määrällinen tutkimus Etelä-Pohjanmaan TE-toimistossa

Ohjaaja: Merja Hoffrén-Mikkola

Vuosi: 2023

Sivumäärä: 51

Liitteiden lukumäärä: 0

Pitkäaikaistyöttömyys on niin yhteiskunnallisesti kuin yhteiskunnan yksilöiden kannalta merkittävä asia. Pitkäaikaistyöttömyys oli Etelä-Pohjanmaalla laskenut vuoden takaiseen vertailuajankohtaan verrattuna (maaliskuusta 2022 maaliskuuhun 2023, josta uusimmat työllisyystiedot olivat). Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan pitkäaikaistyöttömyys tulee kasvamaan vuosina 2024 ja 2025. TE-palvelujen vaikuttavuutta on valtakunnallisesti tutkittu ja vaikuttavuutta seurataan. Varsinaisesti tietoa siitä, miten TE-palvelut ovat vaikuttaneet pitkäaikaistyöttömyyden päättymiseen, ei ollut saatavilla.

Tämä opinnäytetyö tehtiin Etelä-Pohjanmaan TE-toimistolle ja opinnäytetyössä tutkittiin TE-palvelujen vaikuttavuutta työttömien työnhakijoiden pitkäaikaistyöttömyyden päättymiseen. Opinnäytetyössä tutkittiin, selvitettiin ja analysoitiin sitä, miten nopeasti Etelä-Pohjanmaan TE-toimiston tarjoamat ja työttömien työnhakijoiden hyödyntämät TE-palvelut olivat vaikuttaneet pitkäaikaistyöttömyyden päättymiseen, ja mitä TE-palveluita tutkimusjoukko oli käyttänyt.

Opinnäytetyö oli määrällinen ja tutkimuksellinen opinnäytetyö. Aineistona oli TE-toimiston URA-asiakastietojärjestelmästä haetut tiedot. Tutkimusjoukon koko oli 121 henkilöä, ja ikäryhmitelty neljään ryhmään: alle 30-vuotiaisiin, 30–49-vuotiaisiin, 50–59-vuotiaisiin sekä yli 60-vuotiaisiin. Tulosten analysointi toteutettiin ikäryhmittäin ja ikäryhmittäin vertaillen.

Ennen työllistymistä käytetyin TE-palvelu oli työkokeilu kaikissa ikäryhmissä. Alle 30-vuotiaiden ikäryhmästä suurin osa työllistyi avoimille työmarkkinoille ja muista ikäryhmistä suurin osa työllistyi palkkatuettuun työhön. TE-palveluista omaehtoista opiskelua, koulutuskokeilua ja yrittäjyysvalmennusta tutkimusjoukko oli käyttänyt hyvin vähän tai ei lainkaan.

¹ Asiasanat: TE-palvelut, vaikuttavuus, työttömyys, pitkäaikaistyöttömyys

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Master's Degree in Social Services and Health Care

Specialisation: Development and Management

Author: Jonna Heinonen

Title of thesis: The impact of TE employment services on ending long-term unemployment - A quantitative study for the TE employment office of Southern Ostrobothnia

Supervisor(s): Merja Hoffrén-Mikkola

Year: 2023

Number of pages: 51

Number of appendices: 0

Long-term unemployment is a significant issue for both society and individuals. Long-term unemployment has decreased in the period from March 2022 to March 2023, which is the newest employment statistics available. The Ministry of Economic Affairs and Employment evaluates that long-term unemployment will increase in years 2024 and 2025. The impact of TE employment services has researched and followed up. Especially data about how TE employment services affect long-term unemployment was not available.

This thesis was commissioned by Southern Ostrobothnia TE Office and the topic was the effectiveness of TE services in ending long-term unemployment. I will research, clarify, and analyze how fast the services of the TE office of Southern Ostrobothnia that job seekers have used have influenced the employment situation of the long-term unemployed.

The thesis is research-based and has a quantitative approach. The data was gathered from customer information system. The target group was 121 people, and they were categorized in four groups, under 30 years old, 30-49 years old, 50-59 years old and over 60 years old. The results were analyzed in these age-based groups which were compared with each other.

Before getting a job the most used TE employment service was work trial in all groups. Salary subsidy service from TE employment services had the biggest impact on employment. In the age group of under 30-year-olds most of the job seekers got job in the open labor market, and in the other age groups the salary subsidy was the most efficient support action. Very few respondents had conducted independent studies, training trial or entrepreneurship coaching.

¹ Keywords: TE services, effectiveness, unemployment, long-term unemployment

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	6
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	7
1 JOHDANTO	8
2 TYÖLLISYYDENHOITO	11
2.1 Työllisyystilanne	11
2.2 Tilastoinnissa huomioitavaa	12
2.3 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut	12
2.4 Työllisyydenhoito Etelä-Pohjanmaalla.....	14
2.5 Työllisyyden kuntakokeilut.....	14
2.6 Etelä-Pohjanmaan työvoiman ominaispiirteet	15
3 TYÖVOIMAPOLITIikka	17
3.1 Aktivointipolitiikka	17
3.2 Vaikuttavuus.....	19
3.3 Työvoimapolitiikan vaikutusten arviointi	19
4 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS	22
4.1 Yhteiskunnallisena ilmiönä	22
4.2 Kroonisesti työttömät.....	22
4.3 Aiemmat tutkimukset.....	23
4.4 Aiemmat tutkimukset palveluittain	26
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	28
6 MENETELMÄT	29
6.1 Aineiston keruu.....	29

6.2	Tutkimusmenetelmän teoreettinen kuvaus.....	30
6.3	Tutkittavat palvelut opinnäytetyössä.....	32
6.4	Aineiston analyysi.....	33
7	TULOKSET	34
7.1	Tutkittavien määrät ja taustatiedot.....	34
7.2	TE-palveluiden käyttöaste ikäryhmässä alle 30-vuotiaat.....	34
7.3	TE-palveluiden käyttöaste ikäryhmässä 30–49-vuotiaat	35
7.4	TE-palveluiden käyttöaste ikäryhmässä 50–59-vuotiaat	36
7.5	TE-palveluiden käyttöaste ikäryhmässä yli 60-vuotiaat	37
7.6	Käytetyt TE-palvelut ikäryhmittäin, viimeisin palvelu ennen työllistymistä sekä työllistyminen joko palkkatuettuun työhön tai avoimille työmarkkinoille	38
7.7	Yhteenveto tuloksista	40
8	POHDINTA.....	42
	LÄHTEET	47

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Taulukko 1. Pitkäaikaistyöttömien määrä henkilöittäin Etelä-Pohjanmaalla. (Työnvälitystilasto, 2023).	11
Taulukko 2. Tutkimustyön otannan sukupuoli ja koulutustaustajakauma ikäryhmittäin.....	34
Taulukko 3. Ikäryhmä alle 30-vuotiaiden käyttämät TE-palvelut.....	35
Taulukko 4. Ikäryhmä 30–49-vuotiaiden käyttämät TE-palvelut.....	36
Taulukko 5. Ikäryhmä 50–59-vuotiaiden käyttämät TE-palvelut.....	36
Taulukko 6. Ikäryhmä yli 60-vuotiaiden käyttämät TE-palvelut.	37
Taulukko 7. Yhteenveto kaikista ikäryhmistä kaikista käytetyistä palveluista, viimeisimmästä palvelusta ennen työllistymistä sekä työllistymisestä joko palkkatuettuun työhön tai avoimille työmarkkinoille.....	38
Taulukko 8. Kuinka monta päivää meni viimeisimmän palvelun päättymisestä aikaa työllistymiseen.	39

Käytetyt termit ja lyhenteet

Pitkäaikaistyötön	Tilastokeskuksen (Tilastokeskus, i.a.-a) mukaan pitkäaikaistyötön on henkilö, joka on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä 12 kuukautta tai pidemmän ajan.
TE-palvelut	Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut, TE-palvelut, edistävät työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuutta, työnhakijoiden työllistymistä sekä kansalaisten työllistymiskyvyn kehittymistä (TEM, i.a.-c). TE-palveluilla vaikutetaan myös uuden yritystoiminnan syntymiseen ja parannetaan yritysten toimintaedellytyksiä. Työvoima- ja yrityspalveluita tarjotaan sekä henkilöasiakkaille, yrityksille että yhteisöille.
Työnhakija	Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 1 luku 3 § 2 mom.: Henkilöasiakas, jonka työnhaku on voimassa 2 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla.
Työtön	Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 1 luku 3 § 3 mom.: Henkilö, joka ei ole työsuhteessa, ellei hän ole kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työskentelyaikansa ole alle neljä tuntia viikossa taikka hänen vaihtelevaa työaika koskevassa työsopimuksessaan taattu vähimmäistyöaikansa ole alle neljä tuntia viikossa. Työtön on myös henkilö, joka ei työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa, tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen yritystoiminnan ja omassa työssä työllistymisen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n perusteella ja joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella.

1 JOHDANTO

Työttömyyden estäminen ja hillitseminen on niin Suomessa kuin muissakin länsimaisissa yhteiskunnissa ensiarvoisen tärkeää hyvinvointivaltion kestävyuden pohjautuessa työyhteiskuntaan ja siihen, että kansalaiset osallistuvat työelämään (Karjalainen & Keskitalo, 2013, s. 7–8). Aktiivinen työvoimapolitiikka on ollut osa Suomen taloudellista mallia ja menestystarinaa ja tämän avulla Suomi on pyrkinyt suojautumaan sekä sisäisistä että ulkoisista tekijöistä johtuvia taloudellisia riskejä vastaan (Koistinen, 2014, s. 395). Hyvä työllisyystilanne; korkea työllisyysaste, matala työttömyysaste sekä maltillinen pitkäaikaistyöttömien määrä tukevat hyvinvointiyhteiskunnan toimivuutta niin maan talouden kuin yksilöiden hyvinvoinnin kannalta. Tavoitteellinen työllisyysdenhoito ja vaikuttavat työvoimapolitiittiset toimenpiteet ovat tärkeä kokonaisuus, kun maassamme tehdään taloutta tukevia ja kannattelevia päätöksiä sekä tavoitellaan korkeaa työllisyysastetta. Suomen talouden kannalta on tärkeää, että työllisyysdenhoitoon ja sen laatuun panostetaan ja että työllisyysasteen nousua tavoitellaan toimivilla toimenpiteillä.

Yhteiskunnan toimivuutta tarkasteltaessa on tarpeen huomioida myös se, että osaavan työvoiman saatavuus on jo vuosia ollut yksi keskeisimmistä suomalaisyritysten kasvun esteistä (Larja & Peltonen, 2023, s. 3). Huomionarvoista on, että niin tavoiteltavaa kuin korkea työllisyysaste ja matala työttömyysaste ovat, niistä toisaalta seuraa pula osaavasta työvoimasta aiheuttaen yrityksille haasteita saada rekrytoitua tarvittavia tekijöitä. Osaavaa työvoimaa ja työllisiä tarvittaessa lisää on syytä tarkastella pitkäaikaistyöttömyyttä. Kurvinen ym. (2019, s. 9) toteavat, että pitkäaikaistyöttömien siirtyminen työhön riippuu niin työttömiin työnhakijoihin ja työnantajiin liittyvistä tekijöistä, kuin myös toimivista työllistymistä ja rekrytointia tukevista palveluista. Myönteinen talouden ja työllisyyden kehitys edesauttavat ja edellyttävät alikäytössä olevan työvoimapotentialin hyödyntämistä. Työvoiman ja työmarkkinoiden rakenteelliset muutokset, työn murros niin ikään kuin työllistymisen mahdollisuuksien ylläpitäminen edellyttävät aiempaa enemmän jatkuvaa panostusta myös osaamisen kehittämiseen työuran aikana huomioiden myös mahdollisesti lukuisat ja toisinaan yllättävätkin työuran muutos- ja siirtymävaiheet.

Työelämäosallisuus on varsin tärkeää myös yksilöiden näkökulmasta; hyvinvoinnin, elämän merkityksellisyyden, itsensä kehittämisen ja toteuttamisen sekä toimeentulon turvaamisen vuoksi. Larja ja Peltonen (2023, s. 9) toteavatkin, että työttömyys pitkittyessään on useimmille ihmisille turhauttavaa niin psyykkisesti, sosiaalisesti kuin taloudellisesti.

Koistinen (2014, s. 378) nostaa esille sen, että on yhteiskunnan, kansalaisten ja politiikkojen edun mukaista tietää, miten vaikuttavia ovat toimenpiteet, joita työllisyyden ja suotuisan talouskehityksen edistämiseksi tehdään. Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM, i.a.-e) mukaan työllisyys on talouskasvun, ihmisten hyvinvoinnin ja julkisen talouden kestävyiden keskeinen tekijä. Poliittikkatoimissa tärkeällä sijalla ovat muun muassa työllistymistä ja työmarkkinoinnin kohtaantoa edistävät tuet ja palvelut, yritysten ja työvoiman tarpeisiin suunniteltu koulutus sekä työllistymisen taloudellisten kannusteiden parantaminen.

Työvoimapalveluiden keskeisin tavoite on edistää osallistujien työllistymistä avoimille työmarkkinoille sekä jatkokoulutukseen sijoittumista (Aho ym., 2018, s. 40). Työvoimapalveluilla on useita muitakin tavoitteita, kuten ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden edistäminen ja yritysten auttaminen rekrytointihaasteissa. Työvoimapalveluilla pyritään lisäksi tukemaan työnhakijoiden tehokasta työnhakua ja tällä tavalla ehkäisemään työttömyyden pitkittymistä. Uusi asiakaspalvelumalli on ollut voimassa TE-toimistoissa ja työllisyyden kuntakokeiluissa 2.5.2022 alkaen (TEM, i.a.-b). Asiakaspalvelumallissa myös pitkäaikaistyöttömien työnhakijoiden palvelua on tehostettu. Ennen asiakaspalvelumallin voimaantuloa työllistymissuunnitelmien päivittäminen toteutettiin kolmen kuukauden välein. Nykyisin asiakaspalvelumallin mukaisesti kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskustelujen lisäksi työttömälle työnhakijalle järjestetään puolen vuoden välein kuukauden kestävä tehostettu palvelujakso, jonka aikana järjestetään kaksi täydentävää työnhakukeskustelua.

Etelä-Pohjanmaan TE-toimistossa on todettu tarve selvittää, miten työvoimapalvelut ovat vaikuttaneet pitkäaikaistyöttömyyden päättymiseen Etelä-Pohjanmaan TE-toimiston alueella. Tällaista selvitystä ei aikaisemmin toteutettu Etelä-Pohjanmaan TE-toimiston pitkäaikaistyöttömistä työnhakija-asiakkaista. TE-palveluiden vaikuttavuudesta nimenomaan

pitkäaikaistyöttömien työttömyyden päättyessä on todettu tarve siitäkin lähtökohdasta, että pitkäaikaistyöttömyyden vähentyminen ja siihen vaikuttavien TE-palveluiden tunnistaminen ovat niin alueellisesti kuin yhteiskunnallisesti merkittäviä asioita. Tähän todettuun tarpeeseen pohjautuu opinnäytetyön aihe.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, minkä verran työllistyneet pitkäaikaistyöttömät ovat käyttäneet erilaisia työvoimapalveluita ja selvittää, miten käytetyt palvelut ovat vaikuttaneet pitkäaikaistyöttömyyden päättymiseen. Työnvälitystilastossa (2023) on päivittyvää seurantatietoa työllistymistä edistävien palveluiden vaikuttavuudesta. Vaikuttavuustiedot ovat saatavissa kuntatasolle saakka. Näissä tilastoissa on seurantatietoa siitä, millainen on työllistymistä edistävien palveluiden päättymisen jälkeen kolmen kuukauden kuluttua palveluiden päättäneiden työllisyystilanne. Työnvälitystilastosta ei kuitenkaan ole saatavilla tällaista asiatietoa pitkäaikaistyöttömyyden päättyessä, mitä tällä opinnäytetyöllä on haettu.

2 TYÖLLISYYDENHOITO

2.1 Työllisyystilanne

Työ- ja elinkeinoministeriön, TEMin, (26.4.2023) työllisyyskatsaustiedotteen mukaisesti työllisyysaste Suomessa oli maaliskuussa 2023 74,1 %, mikä oli 0,4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vertailuajankohtana vuotta aikaisemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,6 %, työttömiä työnhakijoita 3200 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien määrän noususta huolimatta pitkäaikaistyöttömiä oli kuitenkin 15 800 vähemmän kuin vertailuajankohtana vuotta aiemmin.

TEMin (2023) Etelä-Pohjanmaan työllisyyskatsauksen mukaan Etelä-Pohjanmaalla työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 6,7 %, mikä oli Manner-Suomen toiseksi alhaisin. Pitkäaikaistyöttömyys oli Etelä-Pohjanmaan alueella laskussa: yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli 1140 henkilöä, mikä oli 217 henkilöä (-16 %) vähemmän kuin vuotta aiemmin. Yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli 500 henkilöä, mikä oli 88 (-15 %) vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Kuten TEMin työllisyyskatsauksessa tuli ilmi, että pitkäaikaistyöttömyys kokonaisuudessaan on Etelä-Pohjanmaalla laskenut vuoden takaiseen vertailuajankohtaan verrattuna. Tästä huolimatta yli kolmen vuoden pitkäaikaistyöttömyys on noussut (taulukko 1).

Taulukko 1. Pitkäaikaistyöttömien määrä henkilöittäin Etelä-Pohjanmaalla. (Työnvälitystilasto, 2023).

Työttömyyden kesto	Maaliskuu 2023	Maaliskuu 2022
53–78 vkoa	422	454
79–104 vkoa	201	260
2–3 v.	238	377
3–4 v.	146	120
4–5 v.	61	28
yli 5 v.	50	49

2.2 Tilastoinnissa huomioitavaa

Työllisyyden ja työttömyyden tilastointiin sekä niiden pohjalta syntyneisiin tulkintaeroihin vaikuttaa se, että tilastoja pitävät niin Tilastokeskus kuin työ- ja elinkeinoministeriö (Koistinen, 2014, s. 163). Eroja näiden tilastojen kesken luo muun muassa se, että työ- ja elinkeinoministeriön tilastot perustuvat työnvälitystilastoihin (rekisteriin) Tilastokeskuksen tilastojen perustuessa työvoimakyselyyn. Tilastoinnin eroihin vaikuttaa lisäksi se, että työttömyyttä arvioidaan erilaisin kriteerein, tilastojen luotettavuudessa ja virhemarginaalissa on eroja sekä se, että tilastoissa painotetaan eri asioita. Tässä tutkimuksessa esitetyt luvut työttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrästä on työ- ja elinkeinoministeriön tilastoja.

Koistisen (2014, s. 162) mukaan työttömyyslukuihin vaikuttava ristiriita sanojen arkimerkityksen ja käsitteiden tilastomerkityksen kesken voi johtua useista eri tekijöistä. Hän lisää, että niin työttömyyden kuin työttömyysasteenkin käsitteet riippuvat siitä, keitä luetaan työtömiksi sekä siitä, mihin lukuun työttömien määrää verrataan. Esimerkiksi eri aikoina on vaihdellut se, kuinka monta tuntia viikossa työllistyvä lasketaan työssä olevaksi.

2.3 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut, TE-palvelut, edistävät työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuutta, työnhakijoiden työllistymistä sekä kansalaisten työllistymiskyvyn kehittymistä (TEM, i.a.-c). TE-palveluilla vaikutetaan myös uusien yritystoimintojen syntyyn ja parannetaan olemassa olevien yritysten toimintaedellytyksiä. Julkisilla työvoimapalveluilla pyritään edistämään työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuus ja tukemalla työnhaun mahdollisuuksia (Asplund, 2019, s. 3). TEM vastaa työllisyys-, yrittäjyys- ja työvoimapolitiikasta (TEM, i.a.-c). Ministeriön tehtävänä on johtaa, ohjata ja seurata sitä, että TE-palvelut toteutuvat kaikkialla Suomessa asiakaslähtöisesti ja tuloksellisesti. Ministeriö myös vastaa julkista työvoima- ja yrityspalvelua koskevasta lainsäädännöstä sekä päättää, mitkä kehittämistavoitteet vaativat laajempia strategisia hankkeita voidakseen toteutua.

TE-palveluissa panostetaan yksilölliseen ja vaikuttavaan asiakaspalveluun, osaamistarpeiden ja osaamisen tunnistamiseen sekä työnhakuun ja koulutukseen ohjaamiseen ja rekrytointiin (TEM, 2020, s. 16). TE-palvelut ovat asiakaslähtöisiä, kattavia sekä yhdenvertaisia, ja palveluilla varmistetaan yksilöllinen työnhakijapalvelu työnhaun eri vaiheissa. TE-hallinnon (sisäinen tietolähde, 19.11.2022) mukaan TE-palvelut ovat tukena henkilöasiakkaan etsiessä työtä, miettiessä uravaihtoehtoja tai osaamisen kehittämisen tarpeissa. TE-palvelut tarjoavat työtä, tietoa ja neuvontaa työnhakuun liittyen, apua ammatinvalintaan ja urasuunnitteluun sekä erilaisia palveluja osaamisen kehittämiseksi. Palvelu, joka tukee henkilöasiakkaan työllistymistä, tukee samalla myös yrityksen tai muun työnantajan työvoiman saantia.

Työnhakija-asiakkaina TE-palveluissa voi olla niin työttömät, työssä olevat, koulutuksessa olevat kuin esimerkiksi työvoiman ulkopuolella olevat. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 2 luku 1 § kuvaa henkilöasiakkaan työnhaun käynnistyvän sinä päivänä, kun henkilö pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti TE-toimistossa ja henkilö rekisteröidään työnhakijaksi 13 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon. Puolestaan laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 2 luku 2 § ohjeistaa, miten työnhaku päättyy TE-palveluissa. Henkilön ilmoittamalla työ- ja elinkeinoviranomaiselle, ettei enää halua pitää työnhakuaan voimassa tai ei uusi työnhakunsa voimassaoloa, ei esitä työ- ja elinkeinotoimiston asettamassa määräajassa työllistymisen ja julkisten työ-voimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään tai jättää 12 kuukauden tarkastelujakson aikana toistuvasti asioimatta työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. TE-palveluissa on täten asiakkaina erilaisissa elämäntilanteissa olevia henkilöitä, ei ainoastaan työttömiä, lomautettuja tai esimerkiksi osa-aikatyössä olevia henkilöitä. Yhtä lailla TE-palveluissa voi olla asiakkaina esimerkiksi toistaiseksi voimassa olevassa kokoaikatyössä olevia henkilöitä.

Työvoimapolitiikkaa ja työvoimapalveluja on viime vuosikymmenien aikana kaikkialla maailmassa haastanut ennen kaikkea kolme toisiinsa vaikuttavaa kehityskulkua: työurat ovat

moninaistuneet, työmarkkinat monimutkaistuneet ja osittuneet sekä työttömyys on kroonistunut (Arnkil & Spangar, 2018, s. 235).

2.4 Työllisyydenhoito Etelä-Pohjanmaalla

Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto palvelee niin henkilöasiakkaita, työnantajia, yrityksiä kuin yhteistyökumppaneita koko Etelä-Pohjanmaan alueella ja toimintaa ohjaavat seuraavat arvot: asiakaslähtöisyys, asiantuntijuus, kumppanuus sekä vaikuttavuus (Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto, i.a.). Arvot näkyvät päivittäisessä työssä eri asiakasryhmien sekä yhteistyökumppaneiden ja verkostojen kanssa. Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto palvelee alueella kolmessa eri toimipisteessä: Seinäjoella, Alajärvellä ja Kauhajoella (Työmarkkinatori, i.a.). TE-palvelut (14.3.2023) kuvaavat, että Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto on alueensa työmarkkinoiden asiantuntija, jonka tärkein tehtävä on työnvälitys ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen. TE-palvelut toteuttavat tehtäväänsä välittämällä työtä ja tekijöitä.

Etelä-Pohjanmaalla toimii kaksi työllisyyden kuntakokeilua, 1) Etelä-Pohjanmaan seudun kuntakokeilu, johon kuuluu seuraavat kunnat: Alavus, Isojoki, Karijoki, Kurikka, Kauhajoki, Teuva ja Soini sekä 2) Seinäjoen ja Ilmajoen kuntakokeilu, johon kuuluvat Seinäjoki ja Ilmajoki (TEM, i.a.-a).

2.5 Työllisyyden kuntakokeilut

Työllisyyden kuntakokeilut on käynnistetty 1.3.2021 ja tällä vahvistettu kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä (TEM, i.a.-d). Kuntakokeilukunnat vastaavat osittain alueensa TE-palvelujen tarjoamisesta. Kokeiluissa tavoitellaan vahvempaa vaikuttavuutta työllisyyden edistämiseksi sovittamalla yhteen valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluja. Työllisyyden kuntakokeiluihin osallistuu koko Suomesta yhteensä 25 kokeilualuetta ja 118 kuntaa. Työllisyyden kuntakokeilut päättyvät 31.12.2024. Eduskunta (1.3.2023) äänesti täysistunnossa 1.3.2023 TE-palveluiden pysyvästä siirtämisestä kuntiin 1.1.2025 alkaen.

Työllisyyden kuntakokeilujen asiakkaita ovat työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiosidonnaiseen päivärahaan ja joiden kotikunta on kuntakokeilukunta (TEM, i.a.-d). Lisäksi kuntakokeilujen asiakkaita ovat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat sekä kaikki maahanmuuttajat ja vieraskieliset, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapalveluissa kokeilualueiden TE-toimistoissa, ja joiden kotikunta on kuntakokeilukunta.

Aho ym. (2022, s. 9–10) toteavat kuntien tavoitteena olleen jo pitkään yhdistää työllistämisen osaksi kuntien toimenpidekokonaisuuksia niin, että ne voivat mahdollisimman tehokkaasti ja integroidusti vaikuttaa kuntien elinvoimaan sekä taloudelliseen kestävyYTEEN yhdistämällä työllistämisen elinkeino-, koulutus, terveys- ja sosiaalipolitiikkaan ja kunnan ekosysteemeihin. TEMin (i.a.-d) mukaan työllisyyskokeilujen tavoitteena on edistää tehokkaammin työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa varsinkin pidempään työttömänä olleiden ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kuntakokeiluissa kehitetään edelleen työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista työnhakijoiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet.

2.6 Etelä-Pohjanmaan työvoiman ominaispiirteet

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen (i.a., s. 8) julkaisun mukaan Etelä-Pohjanmaalla ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien osuus oli vuonna 2020 vertailumaakunnista kaikkein korkein ollen 27,6 %. Osuus oli kuitenkin laskenut 4,6 % vuodesta 2014. Toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus oli vertailumaakuntien korkein ollen 45,1 % ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus vertailumaakunnista pienin ollen 26,2 %. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus oli vuodesta 2014 kasvanut 2,4 %.

Larjan ja Peltosen (2023, s. 158) mukaan yli 55-vuotiaiden osuus työttömistä työnhakijoista on Etelä-Pohjanmaalla suurempi kuin Suomessa keskimäärin ja puolestaan pitkäaikaistyöttömien määrä Etelä-Pohjanmaalla on pienempi kuin Suomessa keskimäärin.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen (i.a., s. 23) mukaan työttömien terveystarkastukset toteutuvat Etelä-Pohjanmaalla selvästi vertailumaakuntia ja koko maata paremmin.

Vuonna 2019 osuus oli 17,1 % ja koko maassa 5,2 %. Vuoden 2020 luvuissa näkyi laajasti laskua, minkä todettiin selittyvän koronapandemian vaikutuksilla. Heidän (s. 15) mukaansa työkykynsä heikentyneeksi arvioivien osuus on Etelä-Pohjanmaalla vertailumaakunnista kaikkein korkein ja osuus on ollut selvässä kasvussa. Vuonna 2020 työkykynsä 20–64 vuotiaista arvioi heikentyneeksi jopa 30,4 %. Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus Etelä-Pohjanmaalla on koko maata ja vertailumaakuntia korkeampi. Osuus on kuitenkin pienentynyt 0,9 prosenttiyksiköllä vuosien 2014–2020 aikana.

3 TYÖVOIMAPOLITIikka

3.1 Aktivointipolitiikka

Suomessa vastuu työvoimapolitiikan suunnittelusta ja toimeenpanosta kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle (Koistinen, 2014, s. 393). Valtioneuvosto (2022) kuvaa työllisyystoimien olevan laaja ja monialainen kokonaisuus, ja kuvaa osan keinoista vaikuttavan nopeasti, osan pidemmällä aikavälillä. Ahokkaan ym. (2018, s. 25) mukaan työvoimapolitiittiset toimenpiteet nojaavat aina yhteiskuntapolitiittisiin taustateorioihin ja -oletuksiin. Koistinen (2014, s. 403) nostaa työvoiman saannin ja työvoimaresurssien kehityksen turvaamisen aktiivisen työvoimapolitiikan yhdeksi keskeiseksi tehtäväksi.

Buskin ym. (2021, s. 104) mukaan aktiivisella työvoimapolitiikalla voidaan vaikuttaa työllisyysasteeseen, mutta vaikutus ei ole välttämättä kovin suuri. He (s. 99) toteavat, että työllisyysasteen nostaminen edellyttää aktiivisen työvoimapolitiikan vaikuttavuuden parantamista. Aktiivisen työvoimapolitiikan tavoiteltu vaikutus on toimenpiteen aiheuttama henkilön työllistyminen. Työvoimapolitiikan toimenpiteen vaikutus työllistymiseen voi olla kuitenkin myös negatiivinen lyhyellä aikavälillä johtuen siitä, että toimenpiteeseen osallistuminen vähentää työnhaun aktiivisuutta. Esimerkiksi työvoimakoulutukseen osallistuvat henkilöt saattavat työllistyä lyhyellä aikavälillä muita huonommin, koska muiden etsiessä työtä he ovat opiskelemassa. Toimenpiteeseen osallistuminen parantaa osallistuneiden työllisyyttä, mutta samalla se vastaavasti heikentää toimenpiteeseen osallistumattomien työllisyyttä. Tällöin nettovaikutus työllisyyteen voi jäädä pieneksi tai jopa olemattomaksi. Toimenpiteillä voi olla myös syrjäytysvaikutus; toimenpide saattaa synnyttää uusia työpaikkoja tiettyihin yrityksiin tuhoten niitä toisaalla. Tämä voi seurata esimerkiksi siitä, että aktiivinen työvoimapolitiikka nostaa palkkatasoa tai auttaa tiettyjä yrityksiä kasvattamaan markkinaosuuttaan muiden kustannuksella.

Annala ym. (2019, s. 11) kuvaavat työvoimapolitiikan tarkoittavan pelkistetysti julkisen sektorin toimia, joilla pyritään vaikuttamaan työmarkkinoihin, etupäässä työttömyyteen ja työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelmaan. Karjalaisen ja Keskitalon (2013, s. 7)

mukaan aktivointipoliikassa on perimmältään kyse siitä, että työttömäksi jäänyt, työttömyysturvaa tai toimeentulotukea saava henkilö palaisi mahdollisimman nopeasti takaisin palkkatyöhön. He tarkentavat tavoitteena olevan sen, että työkäisten kansalaisten toimeentulo ei olisi pitkiä aikoja sosiaaliturvan varassa. Työmarkkinatori (2022) toteaa työttömyysturvan olevan vastikkeellista, tarkoittaen, että työttömällä työnhakijalla on oikeuksien lisäksi myös velvollisuuksia. Ilmoittautuessa työttömäksi työnhakijaksi, on työttömällä työnhakijalla velvollisuus mm. ottaa vastaan tarjottua työtä, koulutusta ja työvoimapalveluja Van Aerschotin (2016, s. 93) mukaan myös Tanskassa on työttömyysturva vastikkeellista; työttömyysturvaa vähennetään tai peritään tarpeen mukaan takaisin.

Aktivointipolitiikkaa toteutetaan myös ikälähtöisesti, niin Suomessa kuin muissakin maissa (Van Aerschot, 2016, s. 92). Tanskassa alle 25-vuotiaat ohjataan aktivointitoimenpiteisiin, mikäli ei työllisty kolmen kuukauden kuluessa työttömyyden alkamisesta. Suomessa on voimassa nuorisotakuu, jonka tarkoituksena on edistää nuorten sijoittumista koulutukseen ja työmarkkinoille, estää työttömyyden pitkittymistä ja ehkäistä syrjäytymistä (Työmarkkinatori, 2023). Nuorisotakuu koskee työttömistä työnhakijoista kaikkia alle 25-vuotiaita ja alle 30-vuotiaista työttömistä työnhakijoista heitä, jotka ovat valmistuneet viimeisen 12 kuukauden aikana.

Yrittäjille tehty kysely (Suomen yrittäjät 2005) osoitti, että yritykset olisivat valmiita työllistämään pitkäaikaistyöttömiä huomattavasti nykyistä enemmän, mikäli yritysten työsopimuksesta aiheutuvaa sopimusriskiä voitaisiin alentaa (Kurvinen ym., 2019, s. 11). Parhaiksi toimenpiteiksi pitkäaikaistyöttömän työllistämiseksi yritykset näkivät yksilöperustaisen irtisanomissuojan helpottamisen sekä pitkäaikaistyöttömän palkkaamisen vuokratyöntekijänä. Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä parhaimmaksi pitkäaikaistyöttömien rekrytoinnin kannalta yrittäjät näkivät palkkatuella työllistämisen, tämän jälkeen työkokeilun ja kolmantena oppisopimuskoulutuksen.

3.2 Vaikuttavuus

Työvoimapolitiikan tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa on kyse siitä, miten aktiivisen työvoimapolitiikan oletetaan vaikuttavan yksilöiden, yritysten ja työmarkkinalaitosten käyttäytymiseen (Koistinen, 2014, s. 381). Työvoimapolitiikka ja sen vaikuttavuus on noussut keskeisesti esille työllisyyspoliittisessa keskustelussa (Räisänen, 2019, s. 9). Laadukkaan päätöksenteon perustuessa tietoon on tarpeen pohtia, mitä saatu tutkimustieto aidosti kertoo työvoimapolitiikan vaikuttavuudesta.

Koistisen (2014, s. 381) mukaan harjoitettu työvoimapolitiikka voi vaikuttaa niin välillisesti kuin välittömästi koko työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevan työvoiman käyttäytymiseen. Se vaikuttanee myös työvoimaa rekrytoivien ja saneeraavien yritysten työvoiman käyttöön. Työvoimapolitiikalla voi olla vaikutusta niin ikään työ- ja sosiaaliturvajärjestelmien, koulutusjärjestelmien ja hyvinvointipalvelujen käyttöön ja siihen, miten nämä instituutiot toimivat. Työvoimapolitiikan vaikutusten ja tehokkuuden arvioiminen on siis kaikkiaan vaativa tehtävä. Se edellyttää kokonaisnäkemyistä yhteiskunnasta, sen instituutioiden toiminnasta ja näiden vaikutuksesta yksilöiden ja yritysten käyttäytymiseen.

Alasalmi ja Busk (2019, s. 11) kuvaavat työttömän näkökulmasta työvoimapolitiikan olevan osa laajempaa työttömien sosiaaliturvan verkkoa. Aktiiviseen työvoimapolitiikkaan kuuluvilla palveluilla voidaankin ajatella olevan henkilön työllistymisen lisäksi myös muita tarkoituksia, kuten sosiaaliturvan vastikkeellisuuden toteuttaminen tai syrjäytymisen ehkäisy.

3.3 Työvoimapolitiikan vaikutusten arviointi

Julkisten työvoimapolitiikan vaikuttavuuden säännöllinen ja johdonmukainen arviointi on työvoimapolitiikalle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen keskeisimpiä lähtökohtia (Asplund, 2019, s. 3). Tällaista vaikuttavuuden arvioimisen perinnettä ei ole kuitenkaan onnistuttu luomaan Suomeen. Koistisen (2014, s. 380) mukaan työvoimapolitiikan vaikutuksia arvioidaan erilaisten työvoimapolitiikkatoimenpiteiden vaikuttavuuden kautta. Hän (s. 383) lisää, että työvoimapolitiikan vaikutusten arvioinnin peruskysymys on se, onko

harjoitetulla työvoimapolitiikalla ollut tavoiteltuja vaikutuksia niin työllisyyteen, työmarkkinoiden toimintaan kuin yksilöiden työmarkkina-asemaan.

Asplundin (2019, s. 3) mukaan vaikutuksiltaan tehokkaimpia julkisia työvoimapalveluita on yritetty tunnistaa monin tavoin. Kokemuksia on monesti haettu muista maista ja raportteihin on kerätty eri maissa hyviksi käytännöiksi tunnistettuja toimia. Lisäksi on suoritettu monenlaisia seurantatutkimuksia, joissa palveluihin osallistuneita on haastateltu tai tilastoaineistoihin nojautuen seurattu toimien päättymisen jälkeen. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriö laatii säännöllisesti selvityksen eri työvoimapolitiisiin palveluihin osallistuneiden työllistymisestä kolme ja kuusi kuukautta palvelun päättymisen jälkeen.

Politiikan suunnittelu vaatii tietoa syy-seuraussuhteista, vaikka tällaisen tiedon tuottaminen onkin varsin vaativaa (Alasalmi & Busk, 2019, s. 12). On mahdotonta sanoa, johtuuko työvoimapalveluun osallistuneen työttömän henkilön työllistyminen työvoimapalveluun osallistumisesta. Sitähän ei voi varmuudella tietää, olisiko henkilö työllistynyt, vaikka ei palveluun olisi osallistunutkaan. Mahdollista sen sijaan on verrata henkilöä johonkuhun toiseen työttömään henkilöön, joka ei palveluun osallistunut. Tässäkin joka tapauksessa on huomioitava se, jokainen henkilö on yksilöllinen, joten kahden vertailtavan henkilön välillä aina muutakin eroa kuin pelkästään palveluun osallistuminen tai osallistumatta jättäminen. Tällöin ei ole mahdollista kuitenkaan tietää, vaikuttiko työllistymiseen työvoimapalvelu, vai muut eroavaisuudet näiden kahden henkilön välillä. Asplund (2019, s. 3) myös tuo esille sen, että vaikka erilaiset selvitykset täydentävätkin tietämystä TE-palveluiden toimivuudesta tuottamalla monipuolista tietoa osallistujista ja heidän myöhemmistä työelämäkokemuksistaan ja -vaiheistaan, ei selvitykset kuitenkaan pysty kertomaan palveluiden varsinaisesta vaikuttavuudesta, koska niissä ei tarjota vastausta palvelun vaikutusten kannalta kaikkein keskeisimpään kysymykseen: mitä palveluun osallistuneelle henkilölle olisi tapahtunut, jos hän ei olisi osallistunut siihen? Olisiko kuitenkin sama tulos mahdollisesti toteutunut osallistujan kohdalla myös ilman toimenpiteeseen osallistumista?

Työvoimapalveluiden vaikuttavuutta on tyypillisesti tarkasteltu suhteessa siihen, kuinka hyvin ne parantavat työnhakijan työmarkkina-asemaa (Sundvall, 2017, s. 31). Yleisimmin

tarkasteltava käytetty mittari on henkilön työllisyystilanne kolme ja kuusi kuukautta palvelun päättymisen jälkeen. Osin palveluiden vaikuttavuuden analysointia on todettu hankaloittavan kuitenkin TE-toimistojen puutteelliset tiedot varsinkin asiakkaiden työllistymisestä. Tästä syystä usein tarkastellaankin pääsääntöisesti työttömien osuudessa tapahtuneita muutoksia. Koistisen (2014, s. 383) mukaan työvoimapolitiikan vaikutusten arvioinnin peruskysymys on, onko harjoitetulla työvoimapolitiikalla ollut tavoiteltuja positiivisia vaikutuksia työllisyyteen, työmarkkinoiden toimintaan ja yksilöiden työmarkkina-asemaan. Lisäksi arvioidaan sitä, olisivatko nämä tulokset olleet saavutettavissa jollain vaihtoehtoisella tavalla.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikutusten arvioimiseksi on kehitetty erilaisia menetelmiä, kuten haastattelut, kyselyt, seuranta-aineistot, satunnaisotannat sekä kvasikokeet (Koistinen, 2014, s. 385). Kokonaisarvioita politiikkatoimien yhteisvaikutuksesta on vaikea tehdä, johtuen esimerkiksi siitä, että yksittäisten työllisyystoimien vaikutusten laskeminen yhteen ei ole suoraviivaista huomioiden yhteis- ja ristikkäisvaikutukset (Räisänen, 2022, s. 6–7). Työllisyysvaikutusarvioiden laadinnan hankaluuksista huolimatta kaikin keinoin pyrittävä kehittämään arviointien laadintaa ja lisäämään siihen liittyvää osaamista.

4 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS

4.1 Yhteiskunnallisena ilmiönä

Pitkäaikaistyöttömät ovat työttömiä, joiden työttömyys on kestänyt yhtäjaksoisesti yli vuoden (Tilastokeskus, i.a.-c). Pitkäaikaistyöttömyys haastaa varsinkin ikääntyneitä ja matalan koulutustason omaavia työttömiä työnhakijoita. Työttömyyden keston pitkittyessä vaikutukset kertaantuvat, ammattitaito heikentyy ja työttömällä on suuri riski syrjäytyä jopa lopullisesti työmarkkinoilta. Lisäksi on havaittu, että innostus työnhakuun vähenee työttömyyden pitkittyessä. Jatkuvat epäonnistumiset työpaikan löytämisessä saattavat lannistaa niin, että työnetsinnän koetaan olevan jopa turhaa. Pitkäaikaistyöttömyyttä pyritään lieventämään aktiivisilla työvoimapolitiittisilla palveluilla, valmennuksilla ja muulla työllistämisellä.

Londén ym. (2023, s. 13) toteavat, että Suomessa haasteena on erityisesti työttömyyden pitkittyminen. Monesti pitkäaikaistyöttömyyden taustalla on monimutkaisia, toisiinsa yhteydessä olevia ongelmia ja haasteita. Samaan aikaan, kun Suomessa on joukko ihmisiä, joiden on vaikea työllistyä, työmarkkinoilla on pulaa osaavasta työvoimasta. Työttömien osaaminen ei välttämättä kohtaa avoimien työpaikkojen vaatimusten tai sijainnin kanssa, mistä syntyy kohtaanto-ongelma. Tätä aiheuttaa erityisesti talouden rakennemuutos, jonka seurauksena toiset ammattialat taantuvat ja toiset kasvavat. Sen lisäksi, että työnhakijoiden ja työpaikkojen kohtaamattomuus aiheuttavat haasteita kansantaloudelle, työttömyyden pitkittyminen uhkaa myös yksilön hyvinvointia. Työttömyyden vaikutuksia kansantalouteen ja yksilöön pyritään ehkäisemään TE-palveluilla. Arnkilin ja Spangarin (2018, s. 236) mukaan ihmisten elämäntilanteet ovat moninaistuneet ja yksilöllistyneet niin, että palveluissa tarvitaan räätälöityä otetta.

4.2 Kroonisesti työttömät

Ahon ja Mäkiahon (2016, s. 40) tutkimuksen kohteeksi oli valittu kroonisesti työttömät, joita he kuvaavat olevan henkilöiden, jotka ovat vähintään kahden peräkkäisen vuoden ajan

olleet vailla avoimien työmarkkinoiden työtä, samalla kun ovat kuuluneet pääasiassa työvoimaan, tarkoittaen, että ovat olleet pääasiassa työttömänä tai työvoimapolitiisissa toimenpiteissä. Käsite kuvaa kohtuullisen kattavasti vaikean työttömyysongelman laajuutta. Kroonisesti työttömien määrä on olennaisesti suurempi kuin tilastoitu pitkäaikaistyöttömyys, koska kroonisesti työttömien työttömyysjaksot eivät katkea työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin.

Ahon ja Mäkiahon (2016, s. 41–42) mukaan kroonisesti työttömiin kohdistetaan enemmän aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteinä kuin muihin työttömiin. Kahden vuoden aikana toimenpiteisiin oli heistä osallistunut 48 % ja kaikista työttömistä osallistuneiden määrä oli 36 %. Nuoriin työttömiin kohdistetaan aivan erityisen paljon toimenpiteitä. TE-hallinnossa näyttääkin noudatettavan sekä varhaisen puuttumisen periaatetta eli äskettäin työttömäksi tulleita ja nuoria aktivoidaan, sekä toisaalta toimenpiteitä kohdistetaan varsinkin pitkään työttömänä olleisiin. Lisäksi naiset osallistuvat toimenpiteisiin selvästi miehiä useammin.

4.3 Aiemmat tutkimukset

Tulokset pitkäaikaistyöttömiin kohdennettujen palvelujen vaikuttavuudesta ovat olleet osittain ristiriitaisia (Kurvinen ym., 2019, s. 12–13). Tulosten perusteella on kuitenkin todettu, että pitkään työttömänä olleet henkilöt osallistuvat aktiivisesti palveluihin, mitä selittääkin palvelujen merkittävä kohdentaminen tähän työnhakijaryhmään. Tutkimuksissa on havaittu, että pitkään työttömänä olleiden työllistyminen on vaikeaa, mutta he hyötyvät työllistymisestä tukevista palveluista, kun vaikutuksia verrattiin niihin, jotka eivät olleet osallistuneet toimenpiteisiin. On huomioitava kuitenkin, että vaikuttavuus vaihtelee toimenpiteiden ja työvoiman kysynnän eli talouden suhteiden mukaan. Työllistymisen ohella pitkään työttömänä olleet hyötyvät toimenpiteistä työ- ja toimintakyvyn, elämänlaadun sekä muiden voimavarojensa vahvistumisena.

Työvoimapolitiisten toimenpiteiden tehokkuudesta ja oikean kohdentamisen haasteista on runsaasti tutkimusta (Niemelä ym., 2020, s. 341). Tietoa on kertynyt niin vaikutuksista, kuin myös tutkimuksista on saatettu todeta se, että täysin luotettavien vastausten saaminen

toimenpiteiden vaikuttavuudesta on varsin hankalaa. Mikäli kriteerinä pidetään työllistymistä avoimille työmarkkinoille, toimia ei yleensä pidetä kovin onnistuneina. Syy tähän ei välttämättä ole suoraan toimenpiteissä vaan pikemminkin vaikeudessa kohdentaa niitä oikein. Toimenpiteiden oikea-aikaisuus onkin ollut keskusteluissa esillä runsaasti.

Niemelän ym. (2020, s. 340) tutkimuksen kohteena oli aktiivisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikutus pitkään työtä vailla olleiden ihmisten hyvinvointiin. Heidän (s. 353) mukaan osatutkimuksen tulokset todensivat, että henkilöiden hyvinvointia edistävät nimenomaan sellaiset toimenpiteet, joita osallistujat pitävät oman elämänsä kokonaisuuden kannalta itse mielekkäinä. Niin tutkimuksen kuin politiikkasuositusten näkökulmasta johtopäätös onkin varsin selkeä: jotta työllisyyttä edistämään pyrkivät toimenpiteet olisivat tehokkaita, myös asiakkaiden toiveet ja tavoitteet on otettava vakavasti. Myös Koistisen (2014, s. 383) mukaan työvoimapolitiikan arviointeja on tehty paljon. Arviointitutkimuksen painopisteenä ovat olleet työvoimapolitiikan yksittäisten toimenpiteiden tavoitteiden ja vaikutusten tarkastelu. Painotus on ymmärrettävää siltä kannalta, että tutkimusten rahoittajana on useimmiten ollut valtio, ja ohjelmia on haluttu seurata kustannusten vuoksi. Asian kielteinen puoli on kuitenkin se, että tutkimusintressien ja kompetenssien ulkopuolelle ovat jääneet sellaiset yleisemmät ongelmat, kuten ovatko työvoimapolitiittisen toimet yleensäkin vastanneet aktiivisen työvoimapolitiikan tai työmarkkinoiden toiminnan teoreettisia oletuksia tai olisiko työllisyysongelmien ratkaisu löydettävissä vaihtoehtoisista teoreettisista malleista.

Ahon ym. (2018, s. 45) tutkimusaineisto oli koostettu Tilastokeskuksen yhdistetystä työnantaja-työntekijä-aineistosta ja TEMin rekistereistä. Ahon ym. (2018, s. 47–48) tutkimuksessa pitkäaikaistyöttömät olivat yksi aktiivisen työvoimapolitiikan keskeinen kohderyhmä. Pitkäaikaistyöttömillä on monesti taustalla aikaisempia osallistumisia työllistymistä edistiin palveluihin, sekä lisäksi saattaa olla useita eri syistä katkenneita rikkonaisia työttömyysjaksoja. Pitkäaikaistyöttömille suunnatut palvelut ovat lisäksi osittain erilaisia kuin lyhyemmän aikaa työttömänä olleille henkilöille. Erityisesti kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu pitkään työttömänä olleille. Sen tavoitteena on työllistymisedellytysten kohentamisen ohella parantaa kuntoutujien yleistä elämänhallintaa. Pitkäaikaistyöttömien osalta

tutkimuksessa oli tarkasteltukin erikseen kuntouttavaa työtoimintaa. Ahon ym. (2018, s. 52) mukaan huomionarvoista on se, että yli vuoden työttömänä olleilla ja julkiselle sektorille palkkatuella työllistettyjen työllisyys nousee vertailuryhmää korkeammalle tasolle. Osaselitys tälle saattanee olla se, että verrokkiryhmän työttömät päätyivät osallistujia useammin muiden palveluiden kuten kuntouttavan työtoiminnan piiriin.

Ahon ym. (2018, s. 57) mukaan pitkäaikaistyöttömät muodostavat keskeisen työvoimapolitiikan kohderyhmän. Tutkimusasetelmassaan vaikuttavuutta oli arvioitu eripituisten työttömyysjaksojen jälkeen työvoimapalveluihin siirtyneiden ryhmissä. Ammatillisen työvoimakoulutuksen osalta tulokset erosivat jonkin verran toimenpiteen aloittamisajankohdan suhteen. Pidemmän työttömyyden jälkeen työvoimakoulutuksen aloittaneille saatiin jokseenkin suurempia työllisyyseroja kuin 1 ja 6 kuukauden ryhmille. Myös julkisen ja yksityisen sektorin palkkatuetettujen työllisyys kehittyi kaltaistettua vertailuryhmää paremmin pidemmän 12 kuukauden työttömyysjakson jälkeen osallistuneilla. Ahon ym. (2018, s. 57–58) mukaan pidemmän 12 kuukauden yhtäjaksoisen työttömyyden jälkeen työvoimapalveluihin osallistuvilla otoskoot jäivät pienehköiksi; alkaneisiin työttömyysjaksoihin perustuvassa tutkimusasetelmassa otoskoot jäivät kuntouttavaa työtoimintaa ja osin julkisen sektorin palkkatukea lukuun ottamatta pieniksi. Rinteen ja Blomgrenin (2021, s. 34) mukaan tieto työttömien palveluiden käytön yleisyydestä on niukkaa, mikä johtuu pitkälti tietopohjan hajanaisuudesta. Ei ole myöskään selvää se, missä määrin erilaisten palveluiden saaminen tosiasias-
assa edistää työttömien työllistymistä.

Rinteen ja Blomgrenin (2021, s. 36) tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää mm. miten työttömille suunnattujen sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluiden käyttö oli yhteydessä siihen, missä työmarkkinatilanteessa henkilöt olivat yhden ja kahden vuoden seurannassa. Aineistona tutkimuksessa oli Oulun kaupungin asukkaita koskeva rekisteriaineisto. Huomionarvoista on, että Kerättären (2016, s. 5) mukaan suurella osalla pitkäaikaistyöttömistä työkyky oli merkittävästi heikentynyt, kaikkein eniten mielenterveydellisten häiriöiden takia. Hänen (s. 54) mukaansa työttömyys ei näytä olevan vain sairastamiseen yhteydessä oleva tekijä, vaan se näyttää myös heikentävän terveyttä ja aiheuttavan sairauksia. Hänen (s. 93) mukaansa suurella osalla pitkäaikaistyöttömistä on heikko työkyky. Työkyvyn

heikentyminen johtuu huomattavan usein sairauksista, eniten mielenterveyden häiriöistä. Sairaudet ovat johtaneet eriasteisiin työkyvyn heikkenemisiin siten, että osa pitkäaikaisyöttömistä on pysyvästi työkyvyttömiä, toisaalta pitkäaikaistyöttömistä osan työkykyä olisi mahdollista parantaa hoidoilla ja kuntoutuksella. Pitkäaikaistyöttömien työkyvyn heikentyminen näyttää kuitenkin jäävän tunnistamatta niin peruspalveluissa, työvoima- kuin sosiaali- ja terveystaloudissa.

4.4 Aiemmat tutkimukset palveluittain

Ainoastaan työvoimakoulutukseen osallistuminen oli positiivisessa yhteydessä työttömän myöhempään työllistymiseen verrattuna niihin, jotka eivät ko. palveluun osallistuneet (Rinne & Blomgren, 2021, s. 42). Buskin ym. (2021, s. 100) mukaan arviointitutkimukset ovat osoittaneet, että yksityisen sektorin palkkatuki vaikuttaa positiivisesti siihen osallistuneiden työllisyyteen verrokkiryhmään nähden. Eri maissa tehdyt tutkimukset päätyvät hyvin samankaltaisiin tuloksiin, vaikka palkkatukikonaisuudet vaihtelevat eri maittain huomattavasti toisistaan. Buskin ym. (2021, s. 100) mukaan julkisen sektorin palkkatuki puolestaan on tehoton aktiivisen työvoimapolitiikan väline kaikkien olemassa olevien katsaus-ten valossa, vaikka kirjallisuudessa onkin ollut muutamia tästä poikkeavia tuloksia. Vertailu kansainvälisiin tutkimuksiin osoittaa, että suomalaisten tutkimusten tulokset tässäkin ovat hyvin samankaltaisia kuin kansainväliset tulokset. Ainoan poikkeuksen tähän muodostaa Ahon ym. (2018) julkisen sektorin palkkatukea koskeva tulos pitkäaikaistyöttömien osalta.

Sundvallin (2017, s. 2) tutkimuksessa tarkasteltiin omaehtoisen opiskelun ja työvoimakoulutuksen osalta mm. työnhakijoiden taustaeroja Uudenmaan TE-toimiston alueella. Tutkimuksessa todettiin (s. 46), että tutkimusjoukosta oli työttömiä koulutuksen alkaessa 75 %, mutta tutkimuksessa ei ollut tietoa siitä, oliko taustalla pitkäaikaistyöttömyyttä vai vähemmän aikaa kestänyttä työttömyyttä. Larjan ja Räisäsen (2020, s. 28) mukaan omaehtoisesti työttömyysturvalla opiskelleista 50 % oli töissä avoimilla työmarkkinoilla kuusi kuukautta opiskelun päättymisen jälkeen vuonna 2017. Osuus oli näin ollen samaa luokkaa kuin ammatillisessa työvoimakoulutuksessa. Seurantatiedot eivät kuitenkaan kerro kovinkaan paljon työvoimakoulutuksen vaikuttavuudesta, sillä valikoituminen eri toimenpiteisiin on

voimakasta ja toimenpiteitä käytetään hyvin erilaisissa vaiheissa työttömyyttä. Toimenpiteen jälkeen työllistyminen vuonna 2017 oli ollut todennäköisintä omaehtoisesti opiskelevilla ja ammatillisessa työttömyyskoulutuksessa olevilla mutta huomioitava on se, että samoissa ryhmissä on myös kaikkein eniten korkeakoulutettuja. Kaikkein eniten omaehtoisesti opiskelevissa.

Alasalmin ja Buskin (2019, s. 16) mukaan valmentava koulutus on usein ainoastaan yksi osa työllistymissuunnitelman pidempää polkua. Siksi valmentavalta koulutukselta ei välttämättä tulisi odottaa mittavia työllistymisvaikutuksia. Ahon ym. (2018, s. 41) mukaan työvoimapalveluihin osallistuneita työttömiä ei kannata verrata ainoastaan sellaisiin henkilöihin, jotka eivät ikinä osallistu mihinkään toimenpiteisiin. Merkittävä osa työttömistä osallistuu kuitenkin jossain vaiheessa työvoimapalveluihin työttömyyden kestäessä riittävän pitkään. Lisäksi työvoimapalveluihin osallistumisen todennäköisyys kasvaa aina työttömyysjakson pitkittyessä. Kurvinen (2019, s.56) toteaa erilaisten valmennusten jälkeisen työllistymisen vähäiseksi avoimille työmarkkinoille. Hän kuitenkin lisää, että avoimille työmarkkinoille sijoittumisessa on kuitenkin muistettava, että toimenpiteillä on erilaisia tavoitteita ja vaikutukset työllistymiseen voivatkin näkyä vasta viiveellä.

TE-palvelujen vaikuttavuudesta pitkäaikaistyöttömyyden päättymiseen ei löytynyt tehtyjä väitöskirjoja. Pitkäaikaistyöttömyyttä on tutkittu ja varsinkin työttömien näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia on. TE-palvelujen vaikuttavuutta mitataan valtakunnallisesti ja kuntatasolle saakka, mutta tutkimusta, jossa olisi tutkittu Etelä-Pohjanmaan alueella TE-palvelujen vaikuttavuutta pitkäaikaistyöttömyyden päätyttyä, ei löytynyt.

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on saada tietoa työvoimapalveluiden vaikuttavuudesta työttömien työnhakijoiden pitkäaikaistyöttömyyden päättymiseen, siitä, minkä verran ja mitä TE-palveluja työllistyneet pitkäaikaistyöttömät ovat käyttäneet sekä sitä, miten käytetyt palvelut ovat vaikuttaneet työllistymiseen.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää määrällisellä tutkimuksella, miten nopeasti erilaiset TE-palvelut ovat vaikuttaneet työttömien työnhakijoiden pitkäaikaistyöttömyyden päättymiseen. Tutkimuksessa on selvitetty, mitä työllistymistä edistäviä TE-palveluita tutkimuksen kohdejoukko on käyttänyt sekä sitä, miten nopeasti palveluiden päättymisen jälkeen henkilöt ovat työllistyneet.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä on, miten nopeasti seuraavat TE-palvelut ovat vaikuttaneet työttömien työnhakijoiden pitkäaikaistyöttömyyden päättymiseen:

- a. Työkokeilu
- b. Koulutuskokeilu
- c. Omaehtoinen opiskelu
- d. Työvoimakoulutus
- e. Työnhakuvalmennus
- f. Uravalmennus
- g. Yrittäjyysvalmennus
- h. Palkkatuki

6 MENETELMÄT

6.1 Aineiston keruu

Tutkimus on toteutettu määrällisenä tutkimuksena ja aineistona on käytetty TE-toimiston URA-asiakastietojärjestelmää. Aineisto on kerätty URA-asiakastietojärjestelmästä erilaisia hakuja tehden syyskuun 2022 ja maaliskuun 2023 välisenä aikana. Vaikka aineisto oli asiakastietojärjestelmässä valmiiksi saatavilla, sen kerääminen vaati erilaisten hakukriteerien käyttöä. Tutkimusjoukon työllistymiset ovat toteutuneet vuosien 2020–2023 aikana.

Tutkimuksen otos on muodostunut saadun tutkimusluvan pohjalta. Tutkimuslupa kattoi tiedonhaun asiakkaista, jotka ovat Etelä-Pohjanmaan TE-toimiston työnhakija-asiakkaita. Täten tutkimus kohdentuu TE-toimiston asiakkaisiin, eikä mukana tutkimuksessa ole työllisyyden kuntakokeilujen asiakkaita. Tutkimuksessa mukana on siis otos, jota yhdistävänä tekijänä on se, että kaikilla on taustalla pitkäaikaistyöttömyys, ja ovat sittemmin työllistyneet. Tämän lisäksi tutkimuksen otosta yhdistää se, että henkilöillä oli tutkimuksen teon hetkellä työnhaku TE-toimistossa voimassa. Tämä johtuu siitä, että TE-toimiston asiakastietojärjestelmä URA antaa hakutuloksia vain niistä työnhakija-asiakkaista, joilla on tietojen hakemisen hetkellä työnhaku voimassa. TE-toimiston asiakastietojärjestelmästä, jonne opinnäytetyön tutkimuslupa oli myönnetty, ei ollut mahdollista saada hakutuloksiin työnhakija-asiakkaita, joilla on aiemmin ollut työnhaku voimassa, mutta tietojen hakuhetkellä ei.

Tutkimuksessa ovat mukana ne TE-palvelut, joilla on vaikutusta aktivointiasteeseen, pl. vuorotteluvapaatyöpaikkoihin työllistetyt (Tilastokeskus, i.a. -b). Aktiivisella työvoimapolitiikalla tarkoitetaan tyypillisesti aktivointiasteeseen laskettavia palveluita (Alasalmi & Busk, 2019, s. 11). Tutkimuksen aineistona käytettävä tieto tulee TE-toimiston URA-asiakastietojärjestelmästä, johon tehdyt kirjaukset ovat asianmukaisia ja luotettavia, sillä kaikki kirjaukset on tehty TE-toimistossa kirjauskäytäntöjen mukaisesti, joten tutkimuksessa käytettävä aineisto on luotettava. Eettinen näkökulma, ja nimettömyys tutkimuksessa säilyy, sillä tutkimuksen tietoja ei käsitellä työnhakijoiden nimillä vaan numeroilla eikä sukupuolta ja koulutustaustaa lukuun ottamatta muita taustatietoja henkilöistä kerätty.

Heikkilän (2014, s. 169) mukaan tutkijalla on eettinen vastuu omasta tutkimustyöstään. Tutkijan ei ole lupa käyttää tutkijan asemaansa tai saatuja tutkimustuloksia oman etunsa ajamiseen eikä myöskään vaikuttaa tutkimuksellaan kanssaihminen asemaan. Tulokset täytyy raportoida kokonaistuloksina niin, ettei kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot paljastu tuloksista. Näiden lisäksi tutkijan tulee aina sisällyttää tulkintaansa myös saatujen tulosten yhteiskunnallinen merkitys. Lisäksi Vilkan (2015, s. 41) mukaan hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen sitoutuneet tutkijat lähtevät tutkimuksessa tutkimuseettisistä keskustelusta ja myös palaavat siihen lopulta takaisin. Opinnäytetyössä eettinen vastuu huomioitiin alusta saakka. Opinnäytetyössä käytetyt tutkimusjoukon tiedot ovat olleet koko tutkimuksen ajan kirjattu niin, että niistä ei ole mahdollista tunnistaa yksittäistä henkilöä. Yhteiskunnallinen merkitys on huomioitu koko tutkimusprosessin ajan, ja tätä havainnointia on tuotu esille läpi opinnäytetyön.

6.2 Tutkimusmenetelmän teoreettinen kuvaus

Tutkimus on tutkimuksellinen opinnäytetyö. Kuten Heikkilä (2014, s. 26) kuvaa, tutkimuksellinen opinnäytetyö voi liittyä kehittämishankkeeseen tai tuotantoon, tai olla täysin oma itsenäinen selvitys. Tutkimuksellinen opinnäytetyö on mahdollista toteuttaa käytännön näkökulman sisältävänä teoreettisena tutkielmana, kuten arviointitutkimuksena. Se pohjautuu yleensä omaan, erikseen hankittuun aineistoon, ja aineistoa analysoidaan määrällisesti ja/tai laadullisesti.

Heikkilä (2014, s. 12) lisää, että tutkimuksen onnistuminen edellyttää asianmukaisen kohderyhmän lisäksi sopivan tutkimusmenetelmän valintaa. Tutkimusongelma ja tutkimuksen tavoite ratkaisevat ensisijaisesti, mitä tutkimusmenetelmää kannattaa käyttää. Hän (s. 15) jatkaa, että kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta voidaan nimittää myös tilastolliseksi tutkimukseksi. Tässä asioita kuvataan numeeristen suureiden avulla ja tuloksia voidaan lisäksi havainnollistaa taulukoin tai kuvioin. Usein selvitetään myös eri asioiden välisiä riippuvuussuhteita. Saatuja tuloksia pyritään yleistämään tilastollisen päättelyn keinoilla. Hän (s.16) lisää vielä, että kvantitatiiviseen tutkimukseen tarvittavat tiedot voidaan joko hankkia

erilaisista muiden keräämistä tilastoista, rekistereistä tai tietokannoista tai tiedot voidaan kerätä itse.

Heikkilän (2014, s. 31–32) mukaan otantatutkimukseen päädytään perusjoukon ollessa hyvin suuri ja halutessa tietoja nopeasti. Otoksen tulee olla edustava pienoiskuva perusjoukosta, jotta otantatutkimuksen tulokset olisivat mahdollisimman luotettavia. Luotettavissa otantatutkimuksissa otetaan huomioon mm. tutkittavien ikä-, sukupuoli- ja ammattija-kauma. Hänen (s. 32) mukaan otos ei voi koskaan täysin tarkasti kuvata perusjoukkoa. Otoksesta saatavat tulokset ovat voimassa koko perusjoukossa vain tietyllä todennäköisyydellä. Hän (s. 41) lisää vielä, että otokseen perustuva tutkimus ei anna koskaan aivan täsmällistä tulosta, vaan arvion siitä. Huomioitava on myös se, että mitä pienempi virhemarginaali perusjoukon tunnuslukuja arvioitaessa on tavoitteena, sitä suurempi on otoksen oltava.

Vilka (2021, Tutkimuksen vertailuperusta ja uuden tiedon tuottaminen -luku) mukaan tutkimuksen tekeminen lähtee ja valmistuttuaan jopa palaa tieteellisen tutkimuksen yhteiseen vertailuperustaan. Vertailuperusta muodostuu tieteelliselle tutkimukselle asetetuista vaatimuksista. Econ (1989, s. 43–46) mukaan tieteellisen tutkimuksen ehtoja ovat seuraavat:

- 1) Tutkimuskohde (esim. esine, asia, käsite, symboli, luokka, ryhmä) on määriteltävä täsmällisesti. Tutkimuksen lukijan on myös kyettävä tunnistamaan tutkittava kohde.
- 2) Tutkimuksen on tuotettava jotakin, jota ei ole ennen sanottu.
- 3) Tutkimuksesta on oltava hyötyä muille.
- 4) Tutkimuksen on annettava riittävät perusteet julkiselle keskustelulle.

Vilka (2015, s. 31) lisää näihin, että tutkimuksen vaatimukseen liittyy myös eri tavoilla käytetty aihealueen aiempien tutkimusten kartoittaminen sekä teoreettisen viitekehyksen hyödyntäminen.

6.3 Tutkittavat palvelut opinnäytetyössä

Seuraavassa luettelossa kuvataan opinnäytetyössä tutkitut TE-palvelut:

- 1) Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 4 luku 5 §: Työkokeilu henkilöasiakkaalle ammatinvalinta- tai uravaihtoehtojen selvittämiseksi tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi työpaikalla toteutettavassa työkokeilussa.
- 2) Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 4 luku 5 §: Koulutuskokeilu henkilöasiakkaalle ammatinvalinta- tai uravaihtoehtojen selvittämiseksi koulutuskokeilu oppilaitoksessa.
- 3) Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 6 luku 1 §: Omaehtoisien opiskelun tavoitteena on parantaa aikuisväestön ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä turvata ammattitaitoisen työvoiman saantia.
- 4) Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 5 luku 1 §: Työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä.
- 5) Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 4 luku 4 §: Työnhakuvalmennus, TE-toimisto voi tarjota henkilöasiakkaalle valmennusta työn hakemisessa.
- 6) Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 4 luku 4 §: Uravalmennus, TE-toimisto voi tarjota henkilöasiakkaalle uravalmennusta ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämisessä, ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa ja työelämävalmiuksien kehittämisessä.

- 7) Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 4 luku 4 §: Yrittäjyysvalmennus.
- 8) Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 28.12.2012/916, 7 luku 1 §: Palkkatuki on työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu tuki, jonka työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työnantajalle palkkauskustannuksiin. Palkkatuetun työn tarkoituksena on parantaa työttömän työnhakijan ammatillista osaamista ja edistää työllistymistä avoimille työmarkkinoille.

6.4 Aineiston analyysi

Tutkimuksen perusjoukko on pitkäaikaistyöttömät henkilöt Etelä-Pohjanmaalla. Tutkimuksen otos on jaettu ikäryhmittäin; nuoriin (alle 30-vuotiaisiin), 30–49-vuotiaisiin, 50–59-vuotiaisiin sekä yli 60-vuotiaisiin. Ikäjaon perusteena oli se, että TE-hallinnossa alle 30-vuotiaat määritellään nuoriksi, ja heille on osittain tarjolla omia nuorten palveluita, joten tämä oli luontainen ikäryhmä. Tämä myötäilee mm. etsivän nuorisotyön ikäjakoja, jossa nuoriksi määritellään alle 29-vuotiaat. Aikuiset jaettiin tutkimuksessa kolmeen ikäryhmään, siitä syystä, että tutkimuksesta saatiin tarkemmin ikäryhmittäin tietoa TE-palveluiden vaikuttavuudesta pitkäaikaistyöttömyyden päätyttyä.

Tutkimuksessa on taustoitettu perusjoukon iän lisäksi sukupuolta ja koulutustaustaa. Tutkimuksessa on selvitetty käytettyjä työllistymistä edistäviä palveluita sekä palveluiden päätymisen kestosta kulunutta aikaa työllistymiseen sekä työllistymistä joko avoimille työmarkkinoille tai palkkatuettuun työhön.

Tutkimustulokset on koottu kahdeksaan (8) erilliseen taulukkoon. Aineistosta on laskettu ikäryhmittäin TE-palveluiden käyttöä. Tulokset on ilmaistu lukumäärinä ja prosentteina.

7 TULOKSET

7.1 Tutkittavien määrät ja taustatiedot

Tulosten analysointi on toteutettu ikäryhmittäin ja ikäryhmittäin vertaillen; alle 30-vuotiaat (nuoret) n=25, 30–49-vuotiaat n=40, 50–59-vuotiaat n=38 ja yli 60-vuotiaat n=18. Yhteensä tutkimuksessa oli mukana 121 henkilöä. Taustatietona henkilöistä oli sukupuoli ja koulutustausta, jotka on esitetty ikäryhmittäin taulukossa 2. Suurin osa tutkittavista oli naisia, paitsi 30–49-vuotiaissa sukupuolijakauma oli melko tasainen. Enemmistöllä tutkittavista kaikissa ikäryhmissä oli koulutustaustana perustutkinto, puolestaan vähiten tutkittavilla oli taustana korkeakoulututkinto.

Taulukko 2. Tutkimustyön otannan sukupuoli ja koulutustaustajakauma ikäryhmittäin.

	Alle 30-v. n=25		30-49-v. n=40		50-59-v. n=38		Yli 60-v. n=18	
	lkm	pros %	lkm	pros %	lkm	pros %	lkm	pros %
sukupuoli								
nainen	17	68	18	45	22	58	13	72
mies	8	32	22	55	16	42	5	28
koulutustausta								
peruskoulu	4	16	12	30	10	26	4	22
perustutkinto	17	68	17	43	21	55	13	72
ammattitutkinto	3	12	4	10	4	11	1	6
korkeakoulututkinto	1	4	7	17	3	8	0	0

7.2 TE-palveluiden käyttöaste ikäryhmässä alle 30-vuotiaat

Otannassa oli mukana 25 henkilöä, jotka kuuluivat alle 30-vuotiaiden ikäryhmään. Taulukossa kolme on kuvattu kyseisen ikäryhmän henkilöiden kaikkia käyttämiä TE-palveluita yhteensä. Alle 30-vuotiaat olivat käyttäneet palveluista selvästi eniten työkokeilua ennen

työllistymistään, uravalmennusta toiseksi eniten. Huomionarvoista myös se, että työkokeilua oli käytetty keskimäärin 3 kertaa ennen työllistymistä, kun puolestaan kaikkia muita palveluita kerran tai ei lainkaan. Taulukossa 3 on kuvattu eri palveluita käyttäneiden henkilöiden määrä, laskettu montako kertaa kyseistä palvelua käyttäneet henkilöt keskimäärin palvelua käyttivät sekä kuvattu montako kertaa ikäryhmän henkilöt yhteensä käyttivät palvelua.

Taulukko 3. Ikäryhmä alle 30-vuotiaiden käyttämät TE-palvelut.

Alle 30-v. n=25			
TE-palvelu	palvelua käyttäneiden henkilöiden määrä (hlöä)	keskiarvo käyttömäärät/henkilö (krt/hlö)	palvelun käyttömäärä henkilöillä yhteensä (krt)
työkokeilu	13	3	33
koulutuskokeilu	0	0	0
omaehtoinen opiskelu	1	1	1
työvoimakoulutus	5	1	6
työnhakuvalmennus	5	1	5
uravalmennus	9	1	9
yrittäjyysvalmennus	0	0	0
palkkatuki	5	1	5

7.3 TE-palveluiden käyttöaste ikäryhmässä 30–49-vuotiaat

Otannassa mukana oli 40 henkilöä, jotka kuuluivat 30–49-vuotiaiden ikäryhmään. Kuten taulukko 4 kuvaa, henkilöistä 26 käytti sekä työkokeilua että palkkatukea. Työkokeilun käyttömäärät kuitenkin yhteensä 65, joten ikäryhmästä henkilöt, jotka työkokeilua käyttivät, käyttivät sitä keskimäärin 3 kertaa ennen työllistymistä. Palkkatuen käyttö puolestaan vastaa sekä henkilöittäin että kokonaismäärältään samaa, eli jokainen käyttäjä käytti sitä kerran.

Taulukko 4. Ikäryhmä 30–49-vuotiaiden käyttämät TE-palvelut.

30-49-v. n=40			
TE-palvelu	palvelua käyttäneiden henkilöiden määrä (hlöä)	keskiarvo käyttö-määrät/ henkilö (krt/hlö)	palvelun käyttömäärä henkilöillä yhteensä (krt)
työkokeilu	26	3	65
koulutuskokeilu	1	1	1
omaehtoinen opiskelu	2	1	2
työvoimakoulutus	8	1	8
työnhakuvalmennus	8	1	9
uravalmennus	5	1	5
yrittäjyysvalmennus	0	1	0
palkkatuki	26	1	26

7.4 TE-palveluiden käyttöaste ikäryhmässä 50–59-vuotiaat

Henkilöistä 38 kuului tähän ikäryhmään. Kuten taulukosta 5 selviää, kyseisestä ikäryhmästä enemmistö käytti palkkatukea, kun taas työkokeilua käytti henkilöistä 15, kuitenkin yhteensä työkokeilua 38 kertaa. Tässäkin ikäryhmässä työkokeilun käyttömäärä ennen työllistymistä oli kolme työkokeilua jokaiselta työkokeilua käyttäneeltä, ennen työllistymistä. Tämä ikäryhmä oli ainoa, jossa oli käytetty yrittäjyyskokeilua, ja sitäkin oli käyttänyt ainoastaan yksi henkilö.

Taulukko 5. Ikäryhmä 50–59-vuotiaiden käyttämät TE-palvelut.

50-59-v. n=38			
TE-palvelu	palvelua käyttäneiden henkilöiden määrä (hlöä)	keskiarvo käyttö-määrät/ henkilö (krt/hlö)	palvelun käyttömäärä henkilöillä yhteensä (krt)
työkokeilu	15	3	38
koulutuskokeilu	0	0	0
omaehtoinen opiskelu	0	0	0

työvoimakoulutus	6	1	8
työnhakuvalmennus	7	1	7
uravalmennus	6	1	6
yrittäjyysvalmennus	1	1	1
palkkatuki	23	1	23

7.5 TE-palveluiden käyttöaste ikäryhmässä yli 60-vuotiaat

Kyseisessä ikäryhmässä palkkatukea käytti 16 henkilöä kaikkiaan koko ikäryhmän 18 henkilöstä, voidaan siis todeta, että palkkatuki oli suuresti käytetty palvelu. Yli 60-vuotiaat käyttivät työkokeilua 2 kertaa ennen työllistymistä. Työnhaku- ja uravalmennusta ikäryhmän henkilöistä käytti täsmälleen saman verran, ja työvoimakoulutusta lähes em. valmennusten kanssa yhtä paljon (taulukko 6).

Taulukko 6. Ikäryhmä yli 60-vuotiaiden käyttämät TE-palvelut.

Yli 60-v. n=18			
TE-palvelu	palvelua käyttäneiden henkilöiden määrä (hlöä)	keskiarvo käyttömäärät/henkilö (krt/hlö)	palvelun käyttömäärä henkilöillä yhteensä (krt)
työkokeilu	7	2	14
koulutuskokeilu	0	0	0
omaehtoinen opiskelu	0	0	0
työvoimakoulutus	4	1	4
työnhakuvalmennus	5	1	5
uravalmennus	5	1	7
yrittäjyysvalmennus	0	0	0
palkkatuki	16	1	16

7.6 Käytetyt TE-palvelut ikäryhmittäin, viimeisin palvelu ennen työllistymistä sekä työllistyminen joko palkkatuettuun työhön tai avoimille työmarkkinoille

Taulukossa 7 on kuvattu ikäryhmittäin sitä, moniko ikäryhmästä käytti kutakin palvelua, koottu tieto viimeisimmästä palvelusta ennen työllistymistä sekä kuvattu tieto siitä, onko pitkäaikaistyöttömyyden jälkeen työllistyminen tapahtunut palkkatuettuun työhön vaiko avoimille työmarkkinoille.

Taulukko 7. Yhteenveto kaikista ikäryhmistä kaikista käytetyistä palveluista, viimeisimmästä palvelusta ennen työllistymistä sekä työllistymisestä joko palkkatuettuun työhön tai avoimille työmarkkinoille.

	Alle 30-v. n=25		30-49-v. n=40		50-59-v. n=38		Yli 60-v. n=18	
	lkm	pros %	lkm	pros %	lkm	pros %	lkm	pros %
kaikki käytetyt eri palvelut/henkilö								
työkokeilu	13	52	26	65	15	39	7	39
koulutuskokeilu	0	0	1	3	0	0	0	0
omaehtoinen opiskelu	1	4	2	5	0	0	0	0
työvoimakoulutus	5	20	8	20	6	16	4	22
työnhakuvalmennus	5	20	8	20	7	18	5	28
uravalmennus	9	36	5	13	6	16	5	28
yrittäjyysvalmennus	0	0	0	0	1	3	0	0
palkkatuki	5	20	26	65	23	60	16	90
viimeisin käytetty palvelu ennen työllistymistä								
työkokeilu	12	48	21	53	16	42	7	39
koulutuskokeilu	0	0	0	0	0	0	0	0
omaehtoinen opiskelu	1	4	0	0	0	0	0	0
työvoimakoulutus	4	16	7	18	6	16	3	17
työnhakuvalmennus	1	4	4	10	6	16	3	17
uravalmennus	7	28	5	13	4	10	3	17
yrittäjyysvalmennus	0	0	0	0	1	3	0	0
työllistyminen								
palkkatuettuun työhön	5	20	26	65	23	60	16	90
työllistyminen avoimille työmarkkinoille	20	80	14	35	15	40	2	10

Työkokeilua käytettiin runsaasti jokaisessa ikäryhmässä. Työnhakuvalmennuksen ja työvoimakoulutuksen käyttö jakautuu melko tasaisesti jokaisella ikäryhmällä. Uravalmennuksen käytössä on jokseenkin enemmän hajontaa eri ikäryhmien välillä. Työllistymistä verrattaessa joko työllistymiseen palkkatuella tai työllistymiseen avoimille työmarkkinoille, ainoastaan alle 30-vuotiaista suurin osa työllistyi avoimille työmarkkinoille ja muista ikäryhmistä suurin osa työllistyi palkkatuettuun työhön. Palkkatuki on tutkittavista TE-palveluista se, jota ikäryhmissä 50–59- sekä yli 60-vuotiaat käyttivät kaikista palveluista eniten. Ikäryhmä 30–49-vuotiaat käyttivät täsmälleen yhtä paljon työkokeilua kuin palkkatukea. Palkkatuki onkin tässä tutkimuksessa ainoa TE-palvelu, joka lineaarisesti laskee tai kasvaa suhteessa tutkittavien ikään.

Opinnäytetyössä selvitettiin myös, kuinka monta päivää kului viimeisimmän TE-palvelun päättymisestä työllistymiseen. Taulukossa 8 on kuvattu tätä ikäryhmittäin.

Taulukko 8. Kuinka monta päivää meni viimeisimmän palvelun päättymisestä aikaa työllistymiseen.

kauanko kesti viimeisimmästä palvelusta työllistyä	Alle 30-v.				30–49-v.				50–59-v.				Yli 60-v.			
	keskiarvo	keskihajonta	min	max	keskiarvo	keskihajonta	min	max	keskiarvo	keskihajonta	min	max	keskiarvo	keskihajonta	min	max
työkokeilu	41	70	1	90	163	268	1	1147	109	174	0	547	14	33	0	97
koulutuskokeilu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
omaehtoinen opiskelu	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
työvoimakoulutus	37	25	1	67	82	141	1	420	177	206	14	630	566	377	37	891
työnhakuvalmennus	-	-	187	187	427	252	21	690	205	151	14	494	426	330	157	891

uraval- mennus	151	137	21	464	140	162	1	420	113	83	54	224	227	159	90	450
yrittäjyys- valmen- nus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	111	111	-	-	-	-

Vaihteluvälit työllistymiseen kuluneesta ajasta viimeisimmän palvelun päätyttyä vaihteli suuresti. Kaikista palveluista ikäryhmillä 50–59- ja yli 60-vuotiailla työkokeilu oli palvelu, jonka jälkeen molempiin ikäryhmiin kuuluvat henkilöt työllistyivät nopeimmin. Huomionarvoista on se, että ikäryhmästä yli 60-vuotiaat työllistyivät työkokeilun jälkeen keskimäärin 14 päivässä, keskihajonnan ollessa 33. Ikäryhmästä 50–59-vuotiaat, vaikkakin työkokeilu oli se palvelu, jonka jälkeen henkilöt nopeimmin työllistyivät, kului keskimäärin 109 päivää palvelun päättymisen jälkeen ennen työllistymistä, keskihajonnan ollessa 174.

Työvoimakoulutus oli sekä ikäryhmässä alle 30-vuotiaat että 30–49-vuotiaat se palvelu, jonka päättymisen jälkeen ko. ikäryhmiin kuuluvat työllistyivät nopeimmin. Alle 30-vuotiaat työllistyivät työvoimakoulutuksen päättymisen jälkeen keskimäärin 37 päivän kuluttua, keskihajonnan ollessa 25 ja 30–49-vuotiaiden ikäryhmään kuuluvat työllistyivät työvoimakoulutuksen päättymisen jälkeen keskimäärin 82 päivän kuluttua. Keskihajonta oli 141. Puolestaan yli 60-vuotiaiden ikäryhmässä työvoimakoulutuksen päättymisen jälkeen työllistettiin keskimäärin 566 päivän kuluttua. Tässä oli myös koko tutkimuksen suurin keskihajonta, 377, joten vaihtelua oli runsaasti ikäryhmän sisälläkin.

Työnhakuvalmennuksen päättymisen jälkeen ikäryhmillä 30–49- ja 50–59-vuotiaat kului pisimpään työllistyä, 30–49-vuotiailla keskimäärin 427 päivää, keskihajonnan ollessa 252 ja 50–59-vuotiailla keskimäärin 205 päivää, keskihajonnan ollessa 151. Uravalmennus oli alle 30-vuotiaiden ikäryhmässä palvelu, jonka päättymisen jälkeen henkilöillä kesti pisimpään työllistyä, keskimäärin 151 päivää, keskihajonnan ollessa 137 päivää.

7.7 Yhteenveto tuloksista

Ennen työllistymistä käytetyin TE-palvelu oli jokaisella ikäryhmällä työkokeilu, jota käyttivät noin puolet tutkituista kaikissa ikäryhmissä. Toiseksi käytetyin TE-palvelu ennen

työllistymistä sen sijaan vaihteli ikäryhmittäin ja oli alle 30-vuotiailla uravalmennus 28 %, ikäryhmässä 30–49-vuotiaat työvoimakoulutus 18 %, ikäryhmässä 50–59-vuotiaat työvoimakoulutus 16 % ja työnhakuvalmennus 16 % sekä ikäryhmässä yli 60-vuotiaat työvoimakoulutus 17 %, työnhakuvalmennus 17 % ja uravalmennus 17 %. Koulutuskokeilu ei ollut viimeisin palvelu henkilöistä kenellekään, ja omaehtoiseen opiskeluun sekä yrittäjyysvalmennukseen päättyi pitkäaikaistyöttömyys vain kahdella henkilöllä.

Koulutuskokeilu ja yrittäjyysvalmennus olivat kaikissa ikäryhmissä TE-palveluita, joita ei käytetty lainkaan tai käytettiin hyvin vähän. Myös omaehtoista opiskelua henkilöt käyttivät hyvin vähän, kun kaikkien ikäryhmien otoksesta ainoastaan kolme (3) 121:stä opiskelivat omaehtoisesti tuettuna.

Palkkatuki oli suurin työllistymistä tukeva TE-palvelu. Palkkatuessa on huomioitavaa se, että nuorimmalla ikäryhmällä (alle 30-vuotiailla) palkkatuella työllistyminen oli 20 %, määrän olleen huomattavasti vähäisempi kuin muilla ikäryhmillä. Erityisen korkea palkkatuen avulla työllistyminen oli ikäryhmässä yli 60-vuotiaat, 90 %.

8 POHDINTA

Ennen työllistymistä käytetyin TE-palvelu oli työkokeilu kaikissa ikäryhmissä. Alle 30-vuotiaiden ikäryhmästä suurin osa työllistyi avoimille työmarkkinoille ja muista ikäryhmistä suurin osa työllistyi palkkatuettuun työhön. TE-palveluista omaehtoista opiskelua, koulutuskokeilua ja yrittäjyysvalmennusta tutkimusjoukko oli käyttänyt hyvin vähän tai ei lainkaan. Työnhaku- ja uravalmennusta ja työvoimakoulutusta oli käytetty tasaisemmin kaikissa ikäryhmissä.

Kurvisen ym. (2019, s. 56) mukaan omaehtoisen opiskelun jälkeen työllistyminen avoimille työmarkkinoille on varsin suurta. Tutkimuksessa mukana olivat henkilöt, joilla oli tutkimuksen tekohetkellä työnhaku TE-toimistossa voimassa. Tämä johtui siitä syystä, että TE-toimiston asiakastietojärjestelmä ei asiakashakuja tekemällä tuo sellaisten henkilöiden tietoja hakutuloksiin, joilla ei työnhaku ole voimassa. Tästä syystä tutkimuksessa oli mukana ainoastaan ne pitkäaikaistyöttömyyden jälkeen työllistyneet henkilöt, joilla tutkimuksen tekohetkellä tietoja asiakastietojärjestelmästä hakiessa oli työnhaku voimassa. Tämän vuoksi on mahdollista, että esimerkiksi omaehtoisen opiskelun tuella työllistyneet näyttäytyvät otannassa vähäiseltä, sillä omaehtoisesti opiskelleet ovat saattaneet työllistyä joko jo opintojen aikana tai opintojen päätyttyä kokoaikaisesti työhön, ja ovat tästä syystä mahdollisesti päättäneet asiakkuuden TE-toimistossa.

Ikäryhmittäin vaihteli jonkin verran se, miten nopeasti viimeisimmän käytetyn työvoimapalvelun jälkeen henkilöt olivat työllistyneet. Alle 30-vuotiaat sekä 30–49-vuotiaat työllistyivät nopeimmin työvoimakoulutuksen jälkeen, kun puolestaan 50–59- sekä yli 60-vuotiaat työllistyivät nopeimmin työkokeilun jälkeen. Kaikkein kauimmin alle 30-vuotiailla kesti työllistyminen uravalmennuksen jälkeen, ikäryhmistä 30–49- ja 50–59-vuotiailla työnhakuvalmennuksen jälkeen ja puolestaan yli 60-vuotiailla työllistyminen kesti pisimpään työvoimakoulutuksen jälkeen (vrt. alle 30- ja 30–49-vuotiaat työllistyivät työvoimakoulutuksen jälkeen kaikkein nopeimmin).

Aho ym. (2018, s. 67) kuvaavat kroonisesti työttömien käyttävän eniten julkisen sektorin palkkatukea sekä korostavat sitä, että ammatilliseen työvoimakoulutukseen osallistuvia

olevan tässä kohderyhmässä hyvin vähän. Opinnäytetyössä oli mukana henkilöitä, jotka olivat olleet työvoimakoulutuksessa, toki palvelua käyttäneiden määrä oli vähäisempi, kuin esimerkiksi työkokeilua käyttäneiden. Palkkatuen käyttö oli suurta erityisesti 30–49-, 50–59- ja yli 60-vuotiaiden ikäryhmässä. Palkkatuen ollessa kompensoiva tuki työnantajalle, on oletettavaakin, että pitkäaikaistyöttömät työllistyvät palkkatuen avulla. Busk ym. (2021, s. 101) puolestaan toteavat arviointitutkimusten osoittavan, että työvoimapolitiittinen koulutus nostaa työllisyyden todennäköisyyttä toimenpiteen päättymisen jälkeen, mutta vasta pidemmällä aikavälillä. Tätä osaltaan tukee myös opinnäytetyön tulokset siitä, että työvoimakoulutuksen jälkeen alle 30-vuotiaita lukuun ottamatta kaikilla ikäryhmillä kului aikaa työllistymiseen työvoimakoulutuksen päättymisen jälkeen päivästä jopa vuosiin. Toki on huomioitava se, että mikäli työvoimapalvelun päättyessä on kulunut aikaa jopa vuosia ennen työllistymistä, on mahdollisesti ollut henkilön palvelutarpeenmukaista muut kuin TE-palvelut, esimerkiksi kuntouttava työtoiminta tai muut sosiaali- ja terveystyöpalvelut. Mikäli TE-palvelun päättyessä tai keskeytyessä on henkilö siirtynyt toiseen, palvelutarvetta enemmän vastaavaan palveluun, on sekin arvokas siirtymä.

Yllättävintä tutkimustuloksissa oli se, miten pitkä aika saattoi viimeisimmän TE-palvelun päättymisen jälkeen kulua aikaa ennen työllistymistä. Toki on huomioitava se, että tutkimusjoukko koostui pitkäaikaistyöttömistä henkilöistä, ja tutkimusjoukossa saattaa osittain korostua myös muut palvelutarpeet kuin työvoimapalvelut, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon tai kuntoutuksen palvelut. Aho ym. (2018, s. 67) kuvasivatkin kroonisesti työttömäksi määriteltyjen henkilöiden osallistuvan kaikkein eniten kuntouttavaan työtoimintaan. Kuntouttavan työtoiminnan vaikuttavuutta ei tässä opinnäytetyössä tutkittu, sillä kuntouttava työtoiminta on sosiaalipalvelu, ei työvoimapalvelu.

Huomioiden opinnäytetyön tutkimusjoukon $n=121$ ja tutkimuksen keskittyen Etelä-Pohjanmaan alueelle, tulokset eivät ole yleistettävissä valtakunnallisesti. Erityisesti nuorten ikäryhmän kohdalla on huomioitava se, että Etelä-Pohjanmaan liiton (i.a.-a) kuvauksen mukaisesti Etelä-Pohjanmaan 18:sta kunnasta TEMin (i.a.) kuvauksen mukaisesti yhdeksän kuntaa kuuluu työllisyyden kuntakokeiluihin ml. Etelä-Pohjanmaan liiton (i.a.-b) mukaan asukasmääriltään suurimmat kunnat Seinäjoki ja Kurikka. Nuoret työnhakijat suurelta

määrin ovat kuntakokeilujen asiakkaita, ja tässä tutkimustyössä mukana on ainoastaan Etelä-Pohjanmaan TE-toimiston asiakkaita, mukana ei ole kuntakokeilujen asiakkaita, joihin opinnäytetyön tutkimusluvasta. Opinnäytetyön tulos on luotettava, sillä saadut tulokset pohjautuvat TE-toimiston asiakastietojärjestelmän tietoihin. Yleistettävä opinnäytetyön tulos ei varsinaisesti ole, tutkimuksen tulokset kuvaavat Etelä-Pohjanmaan TE-toimiston alueen palveluiden vaikuttavuutta pitkäaikaistyöttömyyksiä päättyessä ajankohtana 2020–2023. On huomioitava myös se, että TE-palveluiden sisältöjen muuttuessa tai palveluntarjoajien vaihtuessa, on tarpeen tarkastella palveluiden vaikuttavuutta säännöllisesti, sillä tarpeet muuttuvat niin yhteiskunnallisesti kuin yksilötasolla.

Tutkimus eri vaiheineen oli mielenkiintoinen ja opettavainenkin prosessi. Ajankäyttö meni lähes kuten suunnitteluvaiheessa oli ajateltukin, kuitenkin prosessin vieden muutaman viikon enemmän kuin alun perin oli tarkoitus. Osaltaan oli yllättävää, että muutama tutkimusprosessin vaiheista vei enemmän aikaa kuin oli etukäteen arvioitu.

Laki palkkatukiuudistuksesta on tulossa voimaan 1.7.2023 (TEM, i.a. -f). Palkkatukiuudistuksen tavoitteena on edistää heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä ja lisätä palkkatuen käyttöä erityisesti yrityksissä. Palkkatukiuudistuksessa palkkatuen sääntelyä yksinkertaistetaan ja uudistuksen yhteydessä otetaan käyttöön 55 vuotta täyttäneille työllistämistuki. Tuki myönnetään ilman tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Palkkatukiuudistus rajoittaa 100 %:n palkkatuen käyttöä sellaisten järjestöjen kohdalla, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa, jolla TE-toimiston mukaan on vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Palkkatukiuudistus on herättänyt julkisuudessa runsasta keskustelua varsinkin siitä lähtökohdasta, että sen on koettu heikentävän heikoimmassa työelämäasemassa olevia henkilöiden työllistymisen mahdollisuuksia siitä syystä, että uudistus rajoittaa 100 %:n palkkatuen käyttöä, mikä aiemmin on tukenut pitkäaikaistyöttömien pääsyä työelämään. Puolestaan se, että yli 55-vuotiaat on huomioitu palkkatukiuudistuksessa työllistämistuen keinolla, on hyvä ja varmasti tarpeellinen tuki työllistymiseen peilaten myös tämän opinnäytetyön tuloksiin.

Hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa kuluvaan vuoteen 2023 alusta, ja kunnilta on sosiaali- ja terveystalvet siirtyneet laajoille hyvinvointialueille. Hyvinvointialueet vastaavat mm. sosiaalitalveluna järjestettävästä kuntouttavasta työtoiminnasta, mikä osalle pitkäaikaistyöttömiä työnhakijoista on palvelutarpeen mukainen palvelu. Se, että kuntouttava työtoiminta mahdollistetaan alueittain ja kuntouttavan työtoiminnan paikkoja on saatavilla, on yksi osa tärkeä osa pitkäaikaistyöttömien työnhakijoiden palvelutarpeen mukaista palveluohjausta. Suuren organisaatiomuutoksen tapahtuessa on muutoksella vaikutusta myös palveluiden järjestämiseen ja niiden onnistuneeseen toteutumiseen. Hyvinvointialueet vastaavat myös mm. työttömien työnhakijoiden terveystarkastuksista, ja tämänkin palvelun toteutuminen on tärkeä osa pitkäaikaistyöttömyyden aiheuttamia haasteita selvitettäessä ja eteenpäin viedessä.

TE-palvelut siirretään kuntiin 1.1.2025 alkaen eduskunnan 1.3.2023 hyväksymän lakiesityksen mukaisesti. Työllisyydenhoidon siirtyessä valtiolta kuntiin, on kyse suuresta muutoksesta. Tällä hetkellä ei vielä ole varmuutta siitä, miten kunnat vuodesta 2025 alkaen mahdollistavat työnhakija-asiakkaille TE-palveluita; eri palveluntuottajien tuottamia valmennuksia, työvoimakoulutuksia ja mm. työhönvalmennuspalvelua. Tai siitä, minkä verran palvelut muuttuvat. Kuntien mahdollisesti vaihteleva taloustilanne on noussut julkisudessa keskusteluihin mietittäessä kuntien mahdollisuuksia tarjota kattavasti ja yhdenvertaisesti palveluita työnhakija-asiakkaille.

Kun ottaa huomioon sen, että kunnista sosiaali- ja terveystalvet ovat siirtyneet hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta alkaen, ja koska tulevat työllisyysalueet 1.1.2025 alkaen eivät välttämättä myötäile maakuntien rajoja, voi olla, että osa työllisyysalueista saa sovitaa työllisyys- ja sosiaali- ja terveystalvet yhteen useamman hyvinvointialueen kanssa. Tulevaisuus näyttää, miten useat lähes yhtäaikaiset suuret muutokset vaikuttavat niin Etelä-Pohjanmaalla kuin valtakunnallisestikin työllisyydenhoitoon, tarjottaviin palveluihin, työllisyyteen kuin pitkäaikaistyöttömyyteen. Tulevissa muutoksissa on huomioitava myös Valtioneuvoston (11.5.2023) työmarkkinaennuste, jonka mukaan pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä työnhakijoista on kääntymässä valtakunnallisesti kasvuun. Pitkäaikaistyöttömien määrä on laskenut talouden noususuhdanteessa, mutta määrän arvioidaan

kääntyvän kasvuun vuonna 2024. Pitkäaikaistyöttömiä on työmarkkinaennusteen mukaan 88 000 vuonna 2023, 91 000 vuonna 2024 ja 94 000 vuonna 2025.

Mikäli jatkaisin tätä tutkimusta, jatkaisin sitä työnantajanäkökulmalla ottaen tutkimuskohdeeksi yrittäjien näkökulman pitkäaikaistyöttömien työnhakijoiden työllistämiseen. Työnantajanäkökulma olisi mielenkiintoinen ja arvokas lisä tutkimukseen selvittäen ja vahvistaen pitkäaikaistyöttömien työnhakijoiden työllistymismahdollisuuksia vahvasti työnantajanäkökulma huomioiden ja saatujen tulosten mukaisesti kehitystyön aloittaminen. Lisäksi tätä tutkimusta olisi hyvä ja tarpeen jatkaa selvittämällä tarkemmin, mitkä olivat ne TE-palvelut, joista erityisesti työllistyi avoimille työmarkkinoille.

LÄHTEET

- Aho, S., & Mäkiäho, A. (2016). Krooninen työttömyys. (2016:20). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79577/krooninen%20ty%c3%b6tt%c3%b6myys.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Aho, S., Tuomala, J., Hämäläinen, K., & Mäkiäho, A. (2018). *Työvoimapalvelujen kohdistuminen ja niihin osallistuvien työllistyminen*. Valtioneuvoston kanslia. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160639/19-2018-Tyovoimapalvelujen%20kohdistuminenpdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Aho, S., Arnkil, R., Hämäläinen, K., Lind, S., Spangar, S., Tuomala, J., Ojala, S., Saloniemi, A., Stenvall, J., Melin, H., Mäkiäho, A. (2022). Työllisyyden kuntakokeilujen arviointi. (2022:3). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160639/19-2018-Tyovoimapalvelujen%20kohdistuminenpdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ahokas, J., Alaja, A. & Eskelinen, T. (2018). Talusteoriat ja työllisyyspolitiikka. Teoksessa J. Kajanoja (toim.), *Työllisyyskysymys* (s. 25–48). Into Kustannus Oy.
- Alasalmi, J. & Busk, H. (2019). Katsaus aktiivisen työvoimapolitiikan vaikuttavuuteen. Työpoliittinen aikakauskirja, 62(3), 11–19. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161854/Tyopoliittinen%20aikakauskirja%203_2019.pdf
- Annala, M., Hokkanen, L., Laasonen, V., Pyykkönen, J., Ranta, T., Sarkia, K., & Valtakari, M. (2019). Työvoima- ja yrityspalvelujen alueellisten kokeilujen toiminta- ja arviointitutkimus. (2019:1). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161266/1-2019-Ty%c3%b6voima-%20ja%20yrityspalvelujen%20alueellisten%20kokeilujen%20toiminta-%20ja%20arviointi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Arnkil, R., & Spangar, T. (2018). Työvoimapalvelujen kokonaiskuvaa kansainvälisessä kehityksessä. Teoksessa J. Kajanoja (toim.), *Työllisyyskysymys* (s. 233–258). Into Kustannus Oy.
- Asplund, R. (3.1.2019). Julkisten työvoimapalvelujen vaikuttavuudesta tarvitaan hyödyllisempää tietoa. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etla. <file:///C:/Users/A021300/Downloads/ETLA-Muistio-Brief-75.pdf>
- Busk, H., Jäntti, M., Järvensivu, A., Kauhanen, A., Kauhanen, M., Pesola, H., Pärnänen, A., Shemeikka, R. & Stenholm, P. (2021). Työllisyyden tutkijaryhmän raportti. Työ- ja

elinkeinoministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163207/TEM_2021_40.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Eco, U. (1989). *Oppineisuuden osoittaminen eli miten tutkielma tehdään?* Vastapaino.

Eduskunta (1.3.2023). https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/PoytakirjaAsiakohta/Sivut/PTK_178+2022+9.aspx

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue. (i.a.). *Hyvä elää Etelä-Pohjanmaalla.* https://www.hyvaep.fi/uploads/2022/12/ep-hyvinvointikertomus-ja-suunnitelma-2021-2025_final-002-verkkosivu.pdf

Etelä-Pohjanmaan liitto. (i.a.-a). <https://epliitto.fi/etela-pohjanmaa/kunnat/>

Etelä-Pohjanmaan liitto. (i.a.-b). <https://epliitto.fi/tilastot/tilannekuva-ja-tilastot/vaesto/vaestorakenne/>

Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto. (i.a.). <https://toimistot.te-palvelut.fi/etela-pohjanmaa>

Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus* (9. uud. p.). Edita.

Karjalainen, V., & Keskitalo, E. (2013). *Kaikki työuralle!: Työttömien aktiivipolitiikkaa Suomessa.* Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Kerätär, R. (2016). *Kun katsoo kauempaa, näkee enemmän: Monialainen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi pitkäaikaistyöttömillä* (Acta Universitatis Ouluensis D Medica 1340). [Väitöskirja]. Oulun yliopisto.

Koistinen, P. (2014). *Työ, työvoima & politiikka.* Vastapaino.

Kurvinen, A., Jolkkonen, A., Lemponen, V., & Ylhäinen, M. (2019). Pitkäaikaistyöttömissä on työvoimapotentialia. (2019:12). Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-400-6>

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, 916/2012. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120916>

Larja, L. & Räisänen, H. (2020). *Omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella.* Työ- ja elinkeinoministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162230/Omaehtoinen%20opiskelu%20ty%c3%b6tt%c3%b6myysetuudella_100820.pdf?sequence=4&isAllowed=y

- Larja, L., & Peltonen, J. (2023). Työvoiman saatavuus, työvoimapula ja kohtaanto-ongelmat vuonna 2022. Työvoimatietokartat -hankkeen loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164550/Ty%C3%B6voimatietokartat_hankkeen%20loppuraportti_tarkistettu.pdf
- Londén, P., Peltosalmi, J., & Typpö, L. (2023). Sosiaalibarometri 2023. Työllisyys. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2023/04/2023-04-18-sosiaalibarometri-tyollisyys.pdf>
- Niemelä, J., Koivusilta, L., Elonen, N., & Saloniemi, A. (2020). Työvoimapolitiikka ja hyvinvointi – kuka hyötyy toimenpiteistä? *Työelämän tutkimus*, 18(4), 340–356. <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/98597/58757>
- Rinne, H., & Blomgren, J. (2021). Työttömien palveluiden käyttö ja työllistyminen – rekisteritutkimus Oulussa vuonna 2016 työttömäksi jääneistä. *Työpoliittinen aikakauskirja*, 64(4), 34–45. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163649/TAK_4_2021_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Räisänen, H. (2019). Vaikuttaako työvoimapolitiikka? *Työpoliittinen aikakauskirja*, 62(3), 9–10. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161854/Tyopoliittinen%20aikakauskirja%203_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Räisänen, H. (2022). Työllisyys, vaikutus ja niiden arviointi. *Työpoliittinen aikakauskirja*, 65(1), 6–7. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163904/TAK_1_2022_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sundvall, S. (2017). Opiskelulla tehoa työllistymiseen: Omaehtoinen opiskelu ja ammatillinen työvoimakoulutus Uudenmaan TE-toimiston koulutuspalveluina. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162230/Omaehtoinen%20opiskelu%20ty%C3%B6tt%C3%B6myyssetuudella_100820.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- TE-palvelut (14.3.2023). Yhteistyökumppaneille. <https://toimistot.te-palvelut.fi/etela-pohjanmaa/yhteistyokumppaneille>
- Tilastokeskus (i.a. -a). Hae käsitettä. <https://www.stat.fi/meta/kas/pitkaaikaistyot.html>
- Tilastokeskus (i.a. -b). Työmarkkinatilastot aktivointiaste. https://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?page_type=sisalto&course_id=tkoulu_tmt&lesson_id=4&subject_id=1
- Tilastokeskus (i.a. -c). Työmarkkinatilastot pitkäaikaistyöttömyys. https://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?page_type=sisalto&course_id=tkoulu_tmt&lesson_id=5&subject_id=7

- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (i.a. -a). Kuntakokeilualueet. <https://tem.fi/kuntakokeilu-alueet>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (i.a. -b). Kysymyksiä ja vastauksia pohjoismaisesta työvoimapalvelumallista. <https://tem.fi/usein-kysytytja-kysymyksiä-pohjoismaisesta-tyovoimapalvelumallista>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (i.a. -c). TE-palvelut tukevat työllisyyttä ja kasvua. <https://tem.fi/julkiset-tyovoima-ja-yrityspalvelut>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (i.a. -d). Työllisyyden kuntakokeilut. <https://tem.fi/tyollisyyskokeilut>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (i.a. -e). Työllisyys. <https://tem.fi/tyollisyys>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (i.a. -f). Usein kysytytjä kysymyksiä palkkatukiudistuksesta. <https://tem.fi/usein-kysytytja-kysymyksiä-palkkatukiudistuksesta>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (2020). TE-palvelustrategia: Valtion työvoima- ja yrityspalveluita koskeva palvelustrategia vuosille 2021–2023. Työ- ja elinkeinoministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162609/TEM_2020_58_TE-palvelustrategia.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (24.10.2022). Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164395/TEM_2022_59.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (2023 -a). Työllisyyskatsaus Etelä-Pohjanmaa. <https://temtyollisyyskatsaus.fi/graph/tkat/tkat.aspx?ely=16>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (2023 -b). Työllisyyskatsaus Etelä-Pohjanmaa, pitkäaikaistyöttömyys. <https://temtyollisyyskatsaus.fi/graph/tkat/tkat.aspx?ssid=230501100724387&ely=16&lang=FI&top=1&sub=15#>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (26.4.2023). Työllisyyskatsaustiedote. https://temtyollisyyskatsaus.fi/TextBase/Tkat/Prs/Tkat_fi.htm
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (2023). Työnvälitystilasto. Työnhakijat ammatin ja työllisyyden mukaan.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). (2023). Työnvälitystilasto. Vaikuttavuus.

- Työmarkkinatori. (i.a.). Etelä-Pohjanmaa yhteystiedot. <https://tyomarkkinatori.fi/aluesivu/etela-pohjanmaa/yhteystiedot?m=14>
- Työmarkkinatori. (2022). Työttömän työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet. <https://tyomarkkinatori.fi/henkiloasiakkaat/tyottomuus/tyottoman-tyonhakijan-oikeudet-ja-velvollisuudet>
- Työmarkkinatori. (20.1.2023). Nuorisotakuu. <https://tyomarkkinatori.fi/henkiloasiakkaat/tyonhaku/nuorisotakuu>
- Valtioneuvosto (2022). Hallituksen työllisyystoimet ja niiden vaikutukset koottu yhteen. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/hallituksen-tyollisyystoimet-ja-niiden-vaikutukset-koottu-yhteen>
- Valtioneuvosto. (11.5.2023). Työmarkkinaennuste: Ikääntyvät ja osa-aikaiset pitävät työllisyyden kasvun plussalla. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/tyomarkkinaennuste-ikaantuvat-ja-osa-aikaiset-pitavat-tyollisyyden-kasvun-plussalla>
- Van Aerschot, P. (2016). *Activation Policies and the Protection of Individual Rights: A Critical Assessment of the Situation in Denmark, Finland and Sweden*. Ashgate. (Alkuperäinen tose julkaistu 2011).
- Vilka, H. (2021). *Tutki ja kehitä* (5., päivitetty painos.). PS-kustannus.